

ASIA PACIFIC CENTRE - RESPONSIBILITY TO PROTECT

INFORMAL TRANSLATION BURMESE - FRAMEWORK OF ANALYSIS FOR ATROCITY CRIMES

Framework of Analysis

for ATROCITY CRIMES

A tool for prevention

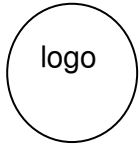
ALTSEAN
BURMA

Asia-Pacific Centre for the
Responsibility to Protect

Acknowledgement

This is an informal translation of the Framework of Analysis for Atrocity Crimes which was supported by the Asia Pacific Centre for the Responsibility to Protect (APR2P). Our translations aim to support countries in the Asia Pacific to improve early warning and monitoring for risk assessment for Atrocity crimes. All reasonable efforts have been made to ensure this is an accurate translation. The Burmese version is a translation of the original in English for information purposes only. In case of a discrepancy, the English original will prevail.

December **2017**

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ

ခါတ်ပုံ

ခါတ်ပုံ

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများ
ကိုပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်။

ခါတ်ပုံ

ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်
နည်းလမ်းကိရိယာတရုတင်ပြခြင်း။

ခါတ်ပုံ

ခါတ်ပုံ

ခါတ်ပုံ

(မျက်နှာဖုံးစာမျက်နှာ)

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများ

ကိုပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်။

ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်

နည်းလမ်းကိရိယာတရုတ်ပြုခြင်း။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်။

(က)

ခါတ်ပုံ

အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်း ပိုလန်နိုင်ငံရှိ အော့ရှ်ပစ်ဖ် - ဘာကီနော နာဇီ အကျဉ်းစခန်းသို့ သွားရောက်ခဲ့စဉ်။

ခါတ်ပုံ - အီဗန် ရှနိုင်းဒါ၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ။

မျက်နှာဖုံးစာမျက်နှာမှ ခါတ်ပုံများ (အပေါ်ဆုံးပုံမှ နာရီလက်တန်ပြောင်းပြန် အစဉ်အတိုင်း...)

- စန်တာကရူဖ် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှု (၁၇) ကြိမ်မြောက်နှစ်ပါတ်လည်ချီတက်ပွဲ၊ ခါတ်ပုံ - မါတင် ပါးရက်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ။
- ဌာတီမိလာစစ်အာဏာရှင်ဟောင်းအား တရားရုံးတင်စစ်ဆေးမှုတွင်အမျိုးသမီးတစ်ဦးထွက်ဆိုနေပုံ။ ခါတ်ပုံ - အယ်လီနာ ဟာမိုဆာ / ထရိုက်ယား - မူပိုင်ခွင့်ဖြင့်။
- ဆရီဘရာနီကာ - ပိုတိုကာရီ အထိမ်းအမှတ်သင်္ချိုင်းတွင် ပူဆွေးလွမ်းဆွတ်နေသူအမျိုးသမီး။ ခါတ်ပုံ - မါကို ဒရိုဘယန်ကိုဗစ်၊ AP သတင်းဌာန။
- ပြင်းထန်သောတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့်ထွက်ပြေးစွန့် ခွာခဲ့ရသော ဒါဖူးဒေသ ရွာတစ်ရွာ။ ခါတ်ပုံ - အဲလ်ဘတ် ဝွန်ဇာလက်ဖ် ဖါရန်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ။
- ဂိုမားမှ ရပမ်ဒါစစ်ပြေးဒုက္ခသည်တို့ အိမ်အပြန်ခရီး။ ခါတ်ပုံ - ဂျန်အိုက်ဇက်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ။
- ဖန္ဒမ်းပင်မြို့ တော်ပြင်ပရှိ "လူသတ်ကွင်းများ" အထိမ်းအမှတ် ပြတိုက်သို့ လာရောက်သောကလေးငယ်များ။ ခါတ်ပုံ - ဂျန်အိုက်ဇက်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမှာစကား။

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သောပြစ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ စသည့် အဆိုးဝါးဆုံးသောနိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများမှ အများပြည်သူတို့ အားကာကွယ်ပေးရန်အလို့ငှာ ဘာတွေ လုပ်ပေးနိုင်ပါသလဲဟုကိုယ့်ကိုယ်ပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြဖို့ ကျွန်ုပ်တို့ အားလုံးတွင်တာဝန်ရှိကြပေ၏။ ကမ္ဘာဒေသအနှံ့ အပြားတွင်ထိုပြစ်မှုများကိုဆက်လက်ကျူးလွန်နေကြဆဲဖြစ်ပေသည်။ ထိုပြစ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများက တာဝန်ခံကြရန်တောင်းဆိုမှုများသည်ယခုအခါ ထုံးစံလိုဖြစ်လာသည်ဆိုပါသော် လည်း၊ တာဝန်ကင်းလွတ်ခြင်းများကများပြားနေသည်ကိုလည်းတွေ့ နေရသည်။ ဤသို့ဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း များပြိုကျ၊ ပျက်စီးခြင်းငါးပါးတိုင်ကာ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာအကြမ်းဖက်မှုငဲ့တွင်းအတွင်းသို့ သက်ဆင်းမသွား ရလေအောင် ကျွန်ုပ်တို့ စွမ်းနိုင်တတ်နိုင်ကြပါသည်။ ပို၍ပို၍လည်းကြိုးစားကြရပါမည်။ ပို၍ပို၍ဆောလျှင် အချိန်မီစွာလည်းဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကနဦးအနေဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်မှာ ပိုမိုနိုးကြားသတိရှိကြဖို့ ဖြစ်သည်။ အချက်ပြ သတိပေးခေါင်းလောင်းသံများကိုအာရုံစိုက်ကြဖို့ ဖြစ်သည်။ ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများသည် အတိုင်းအတာ ကြီးမားစွာဖြင့်ဖြစ်ပေါ် လေ့ရှိသည်။ တကွတပြားစီသူ့ အလိုလိုဖြစ်သောကိစ္စရပ်များမဟုတ်။ ၎င်းကိစ္စရပ်များတွင် ဖြစ်စဉ်များရှိကြသည်။ နောက်ကြောင်းရင်းခံများရှိကြသည်။ ရှေ့ပြေးဖြစ်ရပ်များ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ခလုပ်မောင်းဖြုတ်သော အကြောင်းကိစ္စများရှိသည်။ ၎င်းတို့ အားလုံးပေါင်းဆုံကာ ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်မြောက်သွားလေ၏။

ဖော်ပြလတုံ့သောယုတ်မာရက်စက်သည့်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်များကို လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုတာဝန်ဆိုင်ရာ ကျွန်ုပ်၏ အထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိများက ပြုစုထားကြပါ သည်။ ဤမူဘောင်များ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို ဆန်းစစ်လေ့လာနိုင်ဖို့ ရာဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ၏ လေ့လာဆန်းစစ်မှုကြောင့် အချက်ပြခေါင်းလောင်းထိုးခြင်း၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရန်တွန်းအားပေးခြင်း၊ စောင့်ကြည့်မှုနည်းလမ်းများကို မွမ်းမံအားဖြည့်ခြင်း၊ ရှေးဦးသတိပေးခြင်း လုပ်ငန်းများကို သက်ဆိုင်ရာများကဆောင်ရွက်စေနိုင်မည်ဖြစ် ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းဆိုင်ရာစွမ်းဆောင်ရည်များကို အားဖြည့်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ လိုအပ်သော နည်းလမ်းဗျူဟာများကိုချမှတ်စေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့ အခွင့်အရေးများ၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်ဥပဒေများကို ဆိုးရွားစွာဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်မှုများဖြစ်ပေါ်နေသော၊ သို့ မဟုတ်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော ယနေ့ ခေတ် အနေအထားများ အပေါ် ကျွန်ုပ်တို့ မည်ကဲ့သို့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို ကုလသမဂ္ဂမှ စံနှစ်တကျ ပြန်လည် သုံးသပ်နေသော ယခုအချိန်တွင် ကျွန်ုပ်အနေနှင့် ဝမ်းမြောက်ဂုဏ်ယူစွာဖြင့်ဤစာတမ်းကို တင်ပြအပ်ပါသည်။

“လူ့ အခွင့် အရေးသည် ရှေ့ ဆုံးက” ကျွေးကျော်လှုပ်ရှားမှုတွင် အတိတ်က အားနည်းချက်များကို ကျွန်ုပ်တို့ သင်္ခန်းစာယူခဲ့ကြပါပြီ။ “နောင်ဘယ်သောအခါမှကျင့်သို့ မဖြစ်စေရ” ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ကတိပေးအပ်ပါ၏။

သို့ ပါသောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ၏ လက်တွေ့ လုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် လူ့ အခွင့်အရေး၊ ပြည်သူလူထုအား အကာ အကွယ်ပေးရေး၊ ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကာကွယ်တားဆီးရေး တို့ ကို ဗဟိုချက်မအဖြစ် ထားရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးစည်းဝေးဆွေးနွေးပွဲတွင်အတည်ပြုခဲ့သည့်အလျောက် မိမိတို့ ၏ ပြည်သူလူထုများကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူမျိုးငယ်- လူနည်းစု များကို ရှင်းထုတ်ခြင်းများမှ အကာအကွယ်ပေးရန် ပင်မတာဝန်သည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ အပေါ် တွင်ကျရောက် ပေသည်။ ဤတာဝန်ကိုထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်ရန်အလို့ ငှာ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက ကူညီပံ့ပိုးပေးဖို့ ဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံက သိသာထင်ရှားစွာပျက်ကွက်ပါကလည်း ၎င်းကို ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာချုပ်ပါပြဌာန်းချက်များအရ စုပေါင်းအရေးယူဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်သည်။

ထို့ ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်၊ နိုင်ငံတကာအဆင့်များတွင် ကာကွယ်တားဆီးခြင်း နည်းလမ်းဗျူဟာများချမှတ်နိုင်စေဖို့ ရာ ယခုတင်ပြအပ်သောဤမူဘောင်များကို အတတ်နိုင်ဆုံးကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုဆောင်ရွက်ကြဖို့ ကျွန်ုပ်အလေးအနက်တိုက်တွန်းပါသည်။ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း ဆိုသည်မှာ စေတနာဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့ ပြုနိုင်ဖို့ ရာ ဘာကိုရှာဖွေဖော်ထုတ် ရမည်ကိုသိဖို့ လိုပေသည်။ တာဝန်ခံနိုင်မှုကတိနှင့် တပြိုင်နက်တည်းမှာ ကျရောက်လာသောသမိုင်းပေး တာဝန်မှာ အတိတ်ကကြောက်မက်ဖွယ် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ် ပြစ်မှုများကြောင့် နစ်နာဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသော လူသန်းပေါင်းများစွာအတွက်ပေးဆပ်ဖို့ ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှသာမက၊ အနာဂတ်တွင် ကယ်ဆယ်နိုင်မည် ဖြစ်သော လူ့ အသက်ပေါင်း များစွာတို့ အတွက်လည်း တာဝန် ရှိနေသည်ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဘန်ကီမွန်း
ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်။
ဇူလိုင် ၂၀၁၄။

(ဃ)

(c) (ဗလာစာမျက်နှာ)

မိတ်ကား။

အကြောင်းအရာ။	စာမျက်နှာ။
ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၏ အမှာစကား။	(က)
၁။ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်နှင့်မိတ်ဆက်ခြင်း။	၁
ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုဆိုသည်မှာ	၁
ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုကိုခံစားရသူများ	၁
ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးသနည်း ?	၃
ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်တရားနည်းလမ်းတာဝန်	၄
ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုအဘယ်ပုံကာကွယ်တားဆီးမည်နည်း ?	၆
လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုတာဝန်များဆိုင်ရာအထူးအတိုင်ပင်ခံများ၏တာဝန်ကဏ္ဍ	၇
ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်ဆိုသည်မှာ	၉
ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စများနှင့် အညွှန်းပြများမှာ	၁၁
ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်ကိုအသုံးပြုပုံ	၁၁
၂။ ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကို ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်။	၁၆
ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စများမှာယေဘုယျအားဖြင့် . . .	
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁) ။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ (သို့) အခြားသောမတည်ငြိမ်မှုများ။	၁၇
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၂) ။ လူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားခြင်းစာနာမှုဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်ဥပဒေများ ကိုဆိုးဝါးစွာ ချိုးဖောက်ခြင်းမှတ်တမ်း။	၁၈
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၃) ။ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအားနည်းချက်များ။	၁၉
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၄) ။ ပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန်စေ့ဆော်မှုတွန်းအားများ၊ မက်လုံးများ။	၂၀
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၅) ။ ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကျူးလွန်ဖို့ ရန်စွမ်းဆောင်ရည်။	၂၂
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၆) ။ ဖြေလျှော့ပေးနိုင်သောအကြောင်းအရာများကင်းမဲ့နေခြင်း။	၂၃
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၇) ။ အဖြစ်အပျက်ကိုအားပေးသောရေခံမြေခံအခြေအနေများ၊ ပြင်ဆင်မှုများ။	၂၄
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၈) ။ မောင်းခလုပ်များ။ (Triggers)	၂၆
ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စများမှာဝိသေသအားဖြင့် . . .	
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၉) ။ တစ်စုနှင့်တစ်စုတင်းမာမှုများ (သို့) အကာကွယ်ရလူစုများအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပုံစံများ။	၂၇
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁၀) ။ အကာကွယ်ရလူစုကိုအလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့ သော်၎င်း ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ချက်၏ လက္ခဏာများ။	၂၈
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁၁) ။ အရပ်သားများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် (သို့) စံနစ်တကျ တိုက်ခိုက်မှု၏ လက္ခဏာများ။	၃၀
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁၂) ။ အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်ရန် ပေါ်လီစီ (သို့) အစီအစဉ်၏ လက္ခဏာများ။	၃၁
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁၃) ။ နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှအကာကွယ်ရသူများကို ဆိုးရွားစွာခြိမ်းခြောက်မှုများ။	၃၂
ဖြစ်နိုင်ချေပြုကိစ္စ (၁၄) ။ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ (သို့) ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဆိုးရွားစွာခြိမ်းခြောက်မှုများ။	၃၄
နောက်ဆက်တွဲ-၁။ ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကို ဥပဒေသဘောအရဖွင့်ဆိုခြင်း။	၃၈ - ၄၄

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများသည်
လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်တွင်ကျူးလွန်သော အဆိုးဝါးဆုံးပြစ်မှုများဖြစ်ပေသည်။
ထိုပြစ်မှုများနှင့် ပါတ်သက်သောအပြုအမူများသည် လူသားမျိုးနွယ်၏
ဂုဏ်သိက္ခာဗဟိုချက်မကိုထိခိုက်ပျက်ပြားစေသည်ဟူသော ခံယူချက်ဖြင့် ၎င်းတို့အား
နိုင်ငံတကာအဆင့်ပြစ်မှုများဖြစ်သည်ဟုသတ်မှတ်ကြသည်။

၁။ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်နှင့်မိတ်ဆက်ခြင်း။

ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုဆိုသည်မှာ

တရားဥပဒေသဘောအရဖွင့်ဆိုထားသော နိုင်ငံတကာအဆင့်ရာဇဝတ်ပြစ်မှု (၃) မျိုးကိုဆိုလိုသည် - လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ နှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ဖြစ်သည်။ ထိုပြစ်မှုများ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် အရေးယူအပြစ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ၁၉၄၈ ကွန်ဗင်းရှင်း၊ ၁၉၄၉ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းများ^၁ နှင့် ၎င်း၏ ၁၉၇၇ ထပ်တိုး-ပရိုတိုကော များ^၂ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုတရားရုံး-၁၉၉၈ ရောမခုံရုံးဥပဒေ (Rome statute) တို့ တွင်တွေ့ နိုင်သည်။ အခြားအခြား သော နိုင်ငံတကာ စာချုပ် စာတမ်းများ^၃တွင်လည်းပါဝင်ပါသည်။

၂၀၀၅ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးစည်းဝေးဆွေးနွေးပွဲမှ ထုတ်ပြန်ချက်စာတမ်း (အပိုဒ်-၁၃၈ နှင့် ၁၃၉ တွင်) ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက မိမိတို့ ပြည်သူလူထုများအပေါ်တွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ နှင့် လူနည်းစု လူမျိုးငယ်များအား ဖယ်ရှားခြင်းတို့ မှ အကာအကွယ်ပေးရန် ကတိကဝတ်များပြုခဲ့ကြသည်။ ဤကတိကဝတ်များကို “အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှု” (Responsibility to Protect or R2P) ဟုလည်းခေါ်ဆိုကြသည်။ ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုဟုဆိုရာ၌ ဤစည်းဝေးဆွေးနွေးပွဲ တွင် လူနည်းစု-လူမျိုးငယ်များအား ဖယ်ရှားခြင်း ကိုတိုးချဲ့ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်ကိုတွေ့ ရမည်။ ၎င်းကို နိုင်ငံတကာဥပဒေ သတ်မှတ်ချက်များအရ သီးခြား ပြစ်မှုတရပ်အဖြစ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိသော်လည်း၊ ၎င်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများကို ဆိုးရွားစွာဖောက်ဖျက်မှုတရပ် မည်ပေသော ကြောင့် ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ် ပြစ်မှုအဖြစ်၊ အထူးသဖြင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုအဖြစ် လက်ခံ သတ်မှတ်ကြပေသည်။^၄

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုကိုခံစားရသူများ။

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများသည် ကမ္ဘာ့လူသားတို့ အပေါ်တွင်ကျူးလွန်သော အဆိုးဝါးဆုံး

^၁ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းများတွင် - (၁) ရှေ့ တန်းရောက်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ ဖျားနာမကျန်းမှုမှ သက်သာခွင့်ဆိုင်ရာ ၁၉၄၉ ကွန်ဗင်းရှင်း၊ (၂) ပင်လယ်ပြင်သင်္ဘောပျက်၍ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ ဖျားနာမကျန်းသူလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များသက်သာခွင့်ဆိုင်ရာ ၁၉၄၉ ကွန်ဗင်းရှင်း၊ (၃) စစ်သို့ ပန်းများ အပေါ်ဆက်ဆံမှုဆိုင်ရာ ၁၉၄၉ ကွန်ဗင်းရှင်း၊ (၄) စစ်အတွင်းအရပ်သားများအားကာကွယ်ပေးမှုဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း - တို့ ပါဝင်သည်။

^၂ ထပ်တိုး-ပရိုတိုကောများတွင် - နိုင်ငံတကာလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများအတွင်း ခံစားရသူမြေဇာပင်လူထုများအတွက် ဩဂုတ်(၁၂) ၁၉၄၉ ကွန်ဗင်းရှင်း ကိုထပ်တိုးခြင်း (ပရိုတိုကော-၁)၊ နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများအတွင်း ခံစားရသူမြေဇာပင်လူထုများအတွက် ဩဂုတ်(၁၂) ၁၉၄၉ ကွန်ဗင်းရှင်း ကိုထပ်တိုးခြင်း (ပရိုတိုကော-၂) တို့ ပါဝင်သည်။

^၃ ပြစ်မှုတစ်ခုချင်းစီအတွက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို နောက်ဆက်တွဲ-၁ တွင်ကြည့်ပါ။

^၄ လူနည်းစု လူမျိုးငယ်များအား ဖယ်ရှားခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားမှုများကို နောက်ဆက်တွဲ-၁ တွင်ကြည့်ပါ။

ပြစ်မှုများဖြစ်ပေသည်။ ထိုပြစ်မှုများ နှင့် ပါတ်သက်သောအပြုအမူများသည် လူသားမျိုးနွယ်၏ ဂုဏ်သိက္ခာ အနှစ်သာရကိုထိခိုက်ပျက်ပြားစေသည်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်းတို့ကို နိုင်ငံတကာ အဆင့်ပြစ်မှုများဖြစ်သည် ဟုသတ်မှတ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့်သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတော်အစိုးရများက စစ်ကာလ တွင်၎င်း၊ စစ်ကာလအပတ်တွင်၎င်း အတတ်နိုင်ဆုံးကာကွယ်ပေးသင့်-ကာကွယ်ပေးရမည့်သူများကိုထိခိုက်စေသည်။ ဤတွင် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ နှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများတွင် ပစ်မှတ်ထားခံရသူ လူအုပ်စုများသည် တခုနှင့် တခုမတူ၊ သပ်သပ်စီကြွပြားနေပေ၏။

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း။ နိုင်ငံတကာတရားဥပဒေဖွင့်ဆိုချက်အရ လူမျိုးတမျိုး၊ လူမျိုးစုတစု၊ မျိုးနွယ်စုတစု၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာဝင်တစု အပေါ်တွင်ကျူးလွန်သောပြစ်မှုကိုဆိုလိုသည်။ ခံစားရသူသည်လူပုဂ္ဂိုလ် တဦးတည်း သာဖြစ်စေကာမူ သူသည် ဖေါ်ပြုလူစုတစုတွင်ပါဝင်နေသောကြောင့် ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခံရခြင်းဖြစ်သည်။ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်းခံရနိုင်သူများနှင့်ပါတ်သက်၍ ပြောဆိုရာတွင် ဤ မူဘောင်စာတမ်းအတွင်း ၎င်းတို့ အား “အကာအကွယ်ရလူစု” ဟုခေါ်ဝေါ်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း။ ဆိုသည်မှာ အရပ်သားလူထုကိုပစ်မှတ်ထားကာ ကျယ်ကျယ် ပြန့် ပြန့်၊ စံနစ်တကျ ကျူးလွန်မှုများပါဝင်သည်။ အရပ်သားမဟုတ်သူများပါ ပါဝင်ခံစားနေရစေကာမူ ရည်မှန်းသော အန္တိမပစ်မှတ်သည် အရပ်သားလူထုများဖြစ်နေပါက လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းမည်၏။ ထိုပြစ်မှုမျိုးခံစားရနိုင်သောဘေးဖြစ်နိုင်ချေရှိနေသူများကို ဤ မူဘောင်စာတမ်းအတွင်း “ အရပ်သားလူထုများ” ဟုသုံးနှုံးခေါ်ဝေါ်မည်ဖြစ်သည်။

စစ်ရာဇဝတ်မှုများ။ စစ်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများသည် လူအမျိုးမျိုးကိုပါတ်သက်ထိခိုက်စေနိုင်၏။ စစ်မက် ဖက်ပြိုင် တိုက်ခိုက်နေသူများကိုသာမက မပါဝင်သူလူထုများကိုလည်းထိခိုက်နိုင်၏။ နိုင်ငံတကာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ထိခိုက်သူလူ (၄) မျိုးကို ၁၉၄၉ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းကအထူးကာကွယ်ပေးထားသည်။ (၁) ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ / ဖျားနာမကျန်းသူရှေ့ တန်းရောက်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ၊ (၂) ပင်လယ်ပြင်သင်္ဘောပျက်သော ထိခိုက်ဒဏ်ရာရ ဖျားနာမကျန်းသူလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ၊ (၃) စစ်သုံး ပန်း များ၊ (၄) စစ်အတွင်းအရပ်သားများ - ဖြစ်ကြသည်။ ထိုကွန်ဗင်းရှင်း၏ ၁၉၇၇ ထပ်တိုး-ပရိုတိုကော (၁) အရ အကာအကွယ်ပေးထားသူများလည်းပါဝင်သည်။

နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများတွင် ၁၉၄၉ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း (၄) ခုပါ ယေဘုယျပြဌာန်းချက် (၃) အရ “စစ်မက်ဖက်ပြိုင်မှုတွင် တက်ကြွစွာမပါဝင်သည့်သူများ၊ လက်နက်ချပြီးသည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ အပါအဝင် နှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာ၊ နာဖျားမကျန်းမှု၊ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခြင်း (သို့) အခြားမည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မဆို ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှုတွင်မပါဝင်တော့သည့်သူများ” ကိုအကာ အကွယ်ပေးထားသည်။ ထိုကွန်ဗင်းရှင်း၏ ၁၉၇၇ ထပ်တိုး-ပရိုတိုကော (၂) အရ အကာအကွယ်ပေးထား သူများ လည်းပါဝင်သည်။

အထက်ပါလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ (၂)မျိုးစလုံးတွင် ဆေးဘက် ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ၊ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များ၊ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးသူများနှင့် အရပ်သားလုံခြုံရေးလုပ်သားများကို လူသားချင်းစာနာမှု နိုင်ငံတကာဥပဒေကအကာအကွယ်ပေးထားသည်။

စစ်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဒဏ် သက်ရောက်ခံစားရနိုင်သူများနှင့်ပါတ်သက်၍ ပြောဆိုရာတွင် ဤမူဘောင်စာတမ်းအတွင်း ၎င်းတို့ အား "လူသားချင်းစာနာမှုနိုင်ငံတကာဥပဒေမှ အကာအကွယ်ရသောလူစု" ဟုခေါ်ဝေါ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ယုတ်မာရက်စက်သောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်အဘယ်ကြောင့်အရေးကြီးသနည်း ?

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုတာဝန်များဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှာ ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် စည်းရုံးဆောင်ရွက်ဖို့ ဖြစ်သည်။ ဤဆုံချက်တာဝန်၏ ပဌမနှင့် အရေးပါဆုံးအကြောင်းတရားမှာ **လူ့ အသက်များကို ကယ်ဆယ်နိုင်ဖို့** အရေးကြီးကိစ္စဖြစ်၏။ ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများသည် များသောအားဖြင့် အတိုင်းအတာ ကြီးမားစွာဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ ပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးခြင်းဖြင့် လူ့ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများ၊ **ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးရာ ထိခိုက်မှုများကို ရှောင်လွှဲနိုင်မည်ဖြစ်သည်။** ထို့ ပြင်လည်း ဤသို့ ကာကွယ် တားဆီးခြင်းကို ဦးစားပေးဖို့ ရာအခြားအကြောင်းတရားများရှိပေသေး၏။

ဤပြစ်မှုများသည် အရေးအခင်းဖြစ်နေသောနိုင်ငံများ၊ မတည်မငြိမ်ဖြစ်နေသောနိုင်ငံများတွင်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါသည်။ သို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဤပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်ဆောင်ရွက်စီမံမှုများသည် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံ၏ **တည်ငြိမ်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး**ကိုပါအထောက်အကူပြုလေသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့် သော ဒေသဆိုင်ရာနှင့် နိုင်ငံတကာ တည်ငြိမ်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတို့ ကိုလည်းအထောက်အကူပြုလေသည်။ ဤပြစ်မှု များနှင့်၎င်းတို့ ၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ်အပျက်များသည် အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများကိုပါကူးစက်နိုင်သည်။ ဥပမာ - ဘာသာရေး - လူမျိုးရေး တင်းမာမှုများသည် နယ်စပ်များကိုကျော်ဖြတ်ကူးစက်ဖြစ်ပွားနိုင်၏။

အတိုင်းအတာကြီးမားဆိုးဝါးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ၊ လူသားချင်းစာနာမှု ကျင့်ဝတ်ဥပဒေဖောက်ဖျက်မှုများသည် နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေး နှင့် လုံခြုံမှုကို ကြီးမားစွာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ မည်ပေသည်ဟု ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကလည်းဆိုထားသည်။ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး - ရောမခုံရုံးဥပဒေ၏ နိဒါန်းတွင်လည်း "နိုင်ငံတကာအဆင့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှု များသည် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူ့ ဘာသာယာမှုများကိုခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိလေသည်" ဟုရေးသားဖော်ပြထားပေ၏။

ဤပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက်နောက်ထပ်သောချက်အကြောင်းတရားတစ်ခုမှာ ကာကွယ်တားဆီး ခြင်းသည် ကျူးလွန်မှုများကိုချင်းနင်းဝင်ရောက်ရပ်တန့် ရခြင်း၊ နောက်ဆက်တွဲကိစ္စများကိုဝင်ရောက်ဖြေရှင်းရခြင်းတို့ ထက်များစွာ **အကုန်အကျသက်သာသောကြောင့်** ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ဖြစ်ခြင်း၊ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာအရေးအခင်း၊

စစ်လွန်ကာလ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း၊ နိုင်ငံပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းကိစ္စများသည် နှစ်ပေါင်းချီ၍ အတိုင်းအတာကြီးမားသော နိုင်ငံတကာထောက်ပံ့မှုများ စဉ်ဆက်မပြတ် လိုအပ်ပေသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် စောစီးစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်ရာတွင်တွေ့ ရမည့် စိန်ခေါ်မှု များ၊ နိုင်ငံရေး အရပေးဆပ်မှုများသည် အရေးအခင်း ဖြစ်နေဆဲ (သို့) ပေါ်လှဆဲဆဲမှာထက် များစွာလျော့နည်းမည်ဖြစ်သည်။ အချိန်နောက်ကျမှပါဝင်ဆောင်ရွက်ရပါလျှင် ကာကွယ် တားဆီးနိုင်ရန်အခွင့်အလမ်းများ များစွာလျော့နည်းသွား မည်ဖြစ်ပြီး၊ နိုင်ငံရေးအရ မတိုးသာ-မဆုတ်သာ အနေအထားများ၊ ကျန်းမူမှုနှင့်ရင်ဆိုင်ရပေလိမ့်မည်။

နောက်ဆုံးတချက်မှာ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့်ပြည်သူကိုအကာအကွယ်ပေးရန်မိမိတို့ ၏ ပင်မတာဝန်အရ စောစီးဆောလှိုင်စွာ ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ခြင်းသည် မိမိတို့ ၏ **အချုပ်အချာ အာဏာပိုင်လွတ်လပ်မှုကို အားဖြည့်ထင်ရှားစေမည်။** ပြင်ပနိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများမှ ဝင်ပါရန်လိုအပ်မှုကို နည်းပါး ပပျောက်စေပါမည်။ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်က အလေးအနက်ပြောကြားရာတွင်လည်း အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိသူသဘောတရားသည် အချုပ်အချာ အာဏာပိုင်လွတ်လပ်မှုကို အထောက်အကူပြုခြင်း သာဖြစ်သင့်၍ လျော့ပါးကျဆင်းစေခြင်းမဖြစ်သင့်ပေဟုဆိုထား ပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများက မိမိတို့ ပိုင်နက် နယ်မြေအတွင်း ယုတ်မာရက်စက်သောပြစ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းသည် မိမိတို့ ၏အချုပ်အချာ အာဏာပိုင်မှုက အပ်နှင်းသောတာဝန်ကိုဆောင်ရွက်ခြင်းမည်ပေသည်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်တရားနည်းလမ်းတာဝန်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများမှ ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော လူထုများကို တဦးချင်းသော်၎င်း၊ အစုအဝေး အလိုက် သော်၎င်းအကာအကွယ်ပေးရန် စိတ်ဓါတ်ရေးရာအရနှင့် ကျင့်ဝတ်အရ ကျွန်ုပ်တို့ အားလုံး တွင် တာဝန်ရှိကြ သည့်နည်းတူ ချမှတ်ထင်ရှားပြီးသား **တရားနည်းလမ်းတာဝန်များ**လည်း ရှိကြပါသည်။ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် အရေးယူ အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းတွင်၎င်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေတွင်၎င်း၊ နိုင်ငံတကာထုံးတမ်း ဥပဒေများတွင်၎င်း ထိုတာဝန်များကို ဖော်ပြထားသည်။ နိုင်ငံတကာတရားရုံးများနှင့် ခုံသမာဓိအဖွဲ့ များကလည်း ဤကဲ့သို့ တာဝန်ရှိမှုနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန်များကိုပါ ရည်ညွှန်းလေ့ရှိကြသည်။

အတည်ပြုပြီးသားသဘောတူညီချက်များနှင့် ထုံးတမ်းဥပဒေပြဌာန်းချက်များအရ ရက်စက်ယုတ်မာသော ပြစ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် အရေးယူအပြစ်ပေးရန်ပင်မတာဝန်သည် **သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ အစိုးရများအပေါ်တွင် ကျရောက်လေသည်။** အချို့ ကိစ္စများ၊ ဥပမာ - လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်ခြင်းပြစ်မှုကို ကာကွယ်တားဆီး၊ အပြစ်ပေးရန် တာဝန်ရှိခြင်းနှင့်ပါတ်သက်၍ ထိုပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (ပြဌာန်းချက် - ၁) ကဆိုထားခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ ထုံးတမ်းဥပဒေ၏ စံထားမှုတစ်ခုဖြစ်၏။ ပြဌာန်းချက် - ၁ ကဆိုသည်မှာ **နိုင်ငံအစိုးရအားလုံးသည် ဤကွန်ဗင်းရှင်း အားအတည်ပြုထားပြီးသည်ဖြစ်စေ၊ အတည်မပြုရ သေးသည်ဖြစ်စေ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်သာဖြစ်၏။**

ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း၏ ယေဘုယျပြဌာန်းချက် (၁) အရ “လူသားချင်းစာနာမှု နိုင်ငံတကာ ကျင့်ဝတ်ဥပဒေကို လေးစားရန်၊ လေးစားလိုက်နာကြစေရန်” သည်လည်း နိုင်ငံတကာထုံးတမ်းဥပဒေ၏ စံထားမှုတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ ထို့ပြင်ဤပြဌာန်းချက်တွင် လူသားချင်း စာနာမှုနိုင်ငံတကာကျင့်ဝတ်ဥပဒေ ဖောက်ဖျက်ခြင်းဖြစ်သော စစ်ရာဇဝတ်မှုကိုတားဆီးကာကွယ်ရန်တာဝန်လည်းပါဝင်သည်ဟုမှတ်ယူရမည်။

လူသားချင်းစာနာမှု နိုင်ငံတကာဥပဒေ။

သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအစိုးရ၊ အဖွဲ့ အစည်းများမှ ဟန့် တားရန်လိုလားကြသောလုပ်ရပ်များကို ကာကွယ်တားဆီး နိုင်ရန် အတွက် အကောင်အထည်ဖော်ကြရမည့် လုပ်ငန်းတာဝန်အဆင့်ဆင့်ကို ဥပဒေကသတ်မှတ်ပေးသည်။ ဥပမာ - နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းနှင့် အခြားသော လူမဆန် ရက်စက်-လူ သိက္ခာကျဆင်းစေသည့် ဆက်ဆံမှုနှင့် ၎င်းအားပြစ်ဒဏ်ပေးမှု ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ ပြဌာန်းချက် (၂) ကဆို၏ - “အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းများသည် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း လုပ်ရပ်များ ကိုတားဆီးရန် ထိရောက်သော ဥပဒေရေးဆိုင်ရာ၊ တရားရေးဆိုင်ရာ၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြား လိုအပ်သည် များကို ဆောင်ရွက်ရမည်” ။ အရပ်သား လူထုအပေါ်တွင် စံနစ်တကျနှင့် ကျယ်ပြန့် စွာ ကျူးလွန်မှုတစ်ခုဖြစ်သည့် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကိုလည်း လူသား မျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သောရာဇဝတ်ဖြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်လေသည်။

ဖေဖော်ဝါရီ (၂၇) ရက်၊ ၂၀၀၇-ခုနှစ် တွင် (ဘော့စ်နီးယား-ဟာဇီဂိုဗီးနား နှင့် ဆားဗီးယား-မွန်တီနီးဂရိုး) လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်ခြင်းဖြစ်မှု နှင့်ပါတ်သက်၍ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်းအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံးက အရေးကြီးဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကဆိုသည်မှာ - လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း၏ မူဘောင်အတွင်းမှ “ကာကွယ်တားဆီးရန်တာဝန်” သည် နယ်မြေပိုင်းခြားကန့် သတ်မှုမရှိချေ။ မည်သည့်နိုင်ငံအစိုးရမဆို “လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကိုကျူးလွန်နေသော၊ (သို့) ကျူးလွန်ရန်ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိသောသူများ၏လုပ်ရပ်ကို ထိရောက်စွာထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိပါက” မိမိ၏ပိုင်နက်နယ်မြေပြင်ပတွင်ဖြစ်စေကာမူ “လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကိုအတတ်နိုင်ဆုံးကာကွယ်တားဆီးဖို့ တတ်နိုင်ဖြစ်နိုင်သော နည်းလမ်းအားလုံး ကိုအသုံးပြုရန်” တာဝန်ရှိလေသည်။

အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုသဘောတရား။

ယခုဖော်ပြပြီး တရားဥပဒေတာဝန်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများအပေါ်တွင် အခြေပြုကာ နိုင်ငံတော်အစိုးရများသည် မိမိပြည်သူအား ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ဖြစ်မှုများမှ အကာအကွယ်ပေးရန် အဓိကတာဝန်ရှိခြင်းကို ဤသဘောတရားက ထပ်မံအတည်ပြုလေသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရများသည် လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှု၊ စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ လူမျိုးငယ်လူနည်းစုများအားဖယ်ရှားမှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သောပြစ်မှုတို့ ကို ကျူးလွန်ခြင်းကိုသော်၎င်း၊

ကျူးလွန်ရန်အားပေးအားမြှောက်ပြုခြင်းကိုသော်၎င်း ကာကွယ် တားဆီးရန်တာဝန်ရှိသည်ဟု ၂၀၀၅-ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲ ရလဒ်များ စာပိုဒ် (၁၃၈) တွင်အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။ စာပိုဒ် (၁၃၉) ကဆက်လက်ဖော်ပြသည်မှာ - နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း အနေဖြင့် ဤဖြစ်မှုများအား ကာကွယ်တားဆီးရန် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများကိုကူညီရမည်။ လိုအပ်သောစွမ်းရည်များတည်ဆောက်ပေးရမည်။ တင်းမာမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသော နိုင်ငံများကို "အရေးအခင်းများ၊ ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှုများ မဖြစ်ပေါ်မီ" အချိန်မီအကူအညီပေးရမည်။

သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအစိုးရသည် ပြည်သူလူထုအားအကာအကွယ် ပေးရန်ကိစ္စ၌ "သိသာထင်ရှားစွာကျရှုံး" နေပါက၊ လူထုအား ပြတ်ပြတ်သားသားအချိန်မီ အကာအကွယ်ပေးရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ၎င်း၊ ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်များအရ၎င်း၊ တတ်နိုင်သောနည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် စုပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်အသင့် ရှိကြောင်းကြေငြာရမည်။

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် က အလေးအနက်ပြောကြားရာတွင် အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိသူသဘော တရားသည် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် လွတ်လပ်မှုကို အထောက်အကူပြုခြင်း သာဖြစ်သင့်၍ လျှော့ပါးကျဆင်းစေခြင်း မဖြစ်သင့်ပေ။

ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကိုအဘယ်ပုံကာကွယ်တားဆီးမည်နည်း ?

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၊ စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ လူမျိုးငယ်လူနည်းစုများအားဖယ်ရှင်းမှု နှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူး လွန်ခြင်းအား ကာကွယ်တားဆီးရန်အရေးသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအစိုးရများ၏ ပင်မတာဝန်ရှိမှု ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ကာကွယ်တားဆီးရန်ကိစ္စသည် စဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်၏။ ဤသို့ ဖြစ်နိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများတွင် "ဒဏ်ခံ-ရုန်းပြန်မှုစွမ်းရည်" ⁵(resilience) ကိုအဆက်မပြတ် တည်ဆောက်ထားရန် အောက်ပါတို့ လိုအပ်သည် -

- တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုရှိစေရန်
- လူ့ အခွင့်အရေးကိုလေးစားအသိအမှတ်ပြုရန်
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအားလုံးကင်းမဲ့စေရန်
- တာဝန်ခံနိုင်သော တရားဝင်အင်စတီကျူးရှင်းများတည်ဆောက်ရန်
- အဂတိလိုက်စားမှုအားလုံးပပျောက်စေရန်
- မတူကွဲပြားမှုများကိုလက်ခံအသိအမှတ်ပြုပြီးအပြုသဘောအားဖြည့်စီမံဆောင်ရွက်ရန်
- စွမ်းအားရှိသော၊ မတူကွဲပြားသော၊ ကျယ်ပြန့် သောမီဒီယာလောကတည်ဆောက်ရန်

ဤသို့ တည်ဆောက်ခြင်းများဖြင့် မိမိတို့ ၏ ပြည်သူလူထုအား အကာ အကွယ်ပေးရန် အစိုးရမှ ပျက်ကွက် ပါလျှင် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများအတွက် ရေခဲမြေခံများဖြစ်ပေါ်စေလိမ့်မည်။ အခြေအနေ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်လာခဲ့ပါက

⁵ ဒဏ်ခံ-ရုန်းပြန်မှုစွမ်းရည် (resilience) ဆိုသည်မှာ ထိခိုက်မှုတစ်ကြောင့်ယုတ်လျော့ /ပျက်စီးရသော်လည်း ထိခိုက်မှုလွန်မြောက်သွား သောအခါဆွဲဆန် ရာမှလွတ်သောသားရေကွင်းပမာ နဂိုနေ ပြန်လည်ပုံဆောင်တည်ဆောက်နိုင်သောစွမ်းရည်ကိုခေါ်သည်။

ကာကွယ်တားဆီးရန်ကိစ္စသည် ပေါ်လာမည့်ဖြစ်စဉ်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရပ်တန့် ဖို့ သာဖြစ်သွားပေတော့မည်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများသည်များသောအားဖြင့် တခုစီ-တကွတပြား သူ့ အလိုလိုပေါ်လာသောကိစ္စများ မဟုတ်ပါ။ သက်ဝင်လှုပ်ရှားသောဖြစ်စဉ်ဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ စွက်ဖက်တားဆီးဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဝင်ပေါက်- ဝယ်ပေါက်များလည်းရှိတတ်သည်။ ထိုပြစ်မှုများတွင်ပါလေ့ရှိသော ပြင်းထန်သည့် အကြမ်းဖက်မှု အတိုင်းအတာကို စွမ်းဆောင်နိုင်ဖို့ ရာအတွက် ကျူးလွန်မည့်သူများသည် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ဖို့ လိုအပ်သော သွင်းအားစုများ စုဆောင်းဖို့ လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်ကိုလက်တွေ့ လျှောက်လှမ်းဖို့ အချိန်တွေလိုသည်။

ဤသို့ဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန်လုပ်ငန်းစဉ်အစမှနေ၍ သိသာသော အစီအစဉ်တခုအမြဲတန်း ရှိနေရမည်ဟုမဆိုလိုပါ။ အတိတ်ကကျူးလွန်ခဲ့သော လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုများတွင် လူစုတစုအားချေမှုန်းရန်ရည်ရွယ်ချက် သည် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင်မှပေါ်လာသည်ကိုတွေ့ ရှိရ၏။

သို့ဖြစ်စေကာမူ ဤပြစ်မှုများသည်ဖြစ်စဉ်များဖြင့်လာသည့်အလျောက် ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လိမ့်မည်ဟုအချက်ပြသော သတိပေးလက္ခဏာများကိုတွေ့ မြင်ရမည်။ အထူးသဖြင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းတွင်တွေ့ မြင်နိုင်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့ သည် ဤပြစ်မှုများ၏ ရေသောက်မြစ် အခြေအနေများနှင့် ကနဦးအဖြစ်အပျက်များကိုသိနားလည်ပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဆီသို့ ဦးတည် သွားနိုင်သည့် ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများ (Risk Factors) ကိုသိနေပါက သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း က ကာကွယ်တားဆီးရန် အစီအမံများကိုချမှတ်နိုင်သည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများကိုစောစီးစွာဖော်ထုတ်နိုင်လေလေ၊ အချိန်မီကာကွယ်တားဆီးခြင်း အတွက် အခွင့်အလမ်းပိုရလေလေဖြစ်သည်။ အချိန်နောက်ကျလေလေ ကာကွယ်တားဆီးမှုပြုရန်ခက်လေလေ ဖြစ်ပြီး အကုန်အကျလည်းပို၍ခံရလေလေဖြစ်သည်။ ဥပမာ - လူစုတစုအပေါ်တွင်အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ဖို့ စေ့ဆော်မှုတခုကို စောစီးဆောလျှင်စွာဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့လျှင်၊ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတော်အစိုးရ (သို့) နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းတို့ မှ ပြဿနာရှာနေသောစေ့ဆော်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်၊ ရှိ နေသောမီးစကိုဖယ်ရှား ရန် သင့်လျော်သော နည်းလမ်း များဖြင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ပေမည်။ အကယ်၍ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းသည် ဖြစ်နေနှင့် ပြီဆိုပါက တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်နိုင်သောနည်းလမ်းများရွေးစရာအလွန်နည်းပါးသွားပေလိမ့်မည်။ အချို့ အနေအထားများတွင် အတင်းအကြပ် နည်းလမ်းများပင်ဆောင်ရွက်ရဖွယ်ရှိပြီး၊ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းမှုဖြစ်နိုင် တော့လျှင် အင်အားအသုံးပြုရဖွယ် ရှိနိုင် ပေသည်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုနှင့် ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာအထူးအတိုင်ပင်ခံများ၏တာဝန်ကဏ္ဍ။

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာ အထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိများတွင် သပ်သပ်စီဖြစ်သော်လည်း အပြန်အလှန်အကျိုးပြုသည့် တာဝန်ခံမှု (မင်းဒိတ်) များရှိသည်။ အတိုင်ပင်ခံအရာရှိများ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူတို့ အား ရက်စက်ယုတ်မာသော

ပြစ်မှုများ မှ အကာအကွယ် ပေးရန်၊ အားပေးလှုံ့ ဆော်မှု များကိုတားဆီးရန် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ ကျိုးပမ်းမှုကို ရှေ့ဆောင်ရှေ့ ရွက်ပြုကြရမည်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာအထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိသည် ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးသူအဖြစ် ထိုအန္တရာယ် ရှိသော အခြေအနေတရပ်ကို ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်မှတစ်ဆင့် လုံခြုံရေးကောင်စီသို့ တင်ပြရမည်။ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်များကိုအကြံဉာဏ်ပေးခြင်းပြုလုပ်ရမည်။ အရာရှိသည် ကုလသမဂ္ဂကွန်ယက်နှင့် အဖွဲ့ ဝင် နိုင်ငံများ၊ ဒေသဆိုင်ရာစီမံချက်များ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများကို စည်းရုံးရှေ့ ဆောင်ပြီး သင့်လျော်သော ကာကွယ်တားဆီးမှု အစီအမံများကိုဆောင်ရွက်ရမည်။ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာအထူးအတိုင်ပင်ခံ၏ အလုံးစုံညွှန်ကြားမှုအောက်တွင်ထမ်းဆောင်ရသော ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာအထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိသည် အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှု သဘောတရားကို ကုလသမဂ္ဂကွန်ယက်နှင့် အဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသတွင်း စီမံချက်များ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများက လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာ၌ရှေ့ ဆောင်ရမည်။ လိုအပ်သော မူဘောင်ဆိုင်ရာ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများဆိုင်ရာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်ဆိုင်ရာ ဖော်ဆောင်မှုများ ကို ဦးဆောင်ရမည်။

အထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိများ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုရေးရာ စုပေါင်းရုံးက ပံ့ပိုးမှုပေးရမည်။ ထိုစုပေါင်းရုံးမှ ကမ္ဘာအနှံ့ သတင်းအချက် အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သော အခြေအနေများနှင့် လှုံ့ ဆော်အားပေးအားမြှောက် ပြုမှုများကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းများဆောင်ရွက်သည်။ စုပေါင်းရုံးသည် ကုလသမဂ္ဂကွန်ယက်နှင့် အဖွဲ့ ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ဒေသတွင်းအဖွဲ့ အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းစွမ်းရည်ကိုမြှင့်တင်နိုင်ရန် သင်တန်းများ၊ နည်းပညာအကူအညီများဖြင့် -

- ကာကွယ်တားဆီးခြင်းစွမ်းဆောင်ရည်ကိုမြှင့်တင်ရန်
- ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးခြင်းနှင့် တုံ့ ပြန်နိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်ရန်
- ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ၏ အကြောင်းရင်းခံများနှင့် ပြောင်းလဲလှုပ်ရှားမှုများကို ပိုမိုနားလည်စေရန်
- ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနည်းလမ်းများကိုသိနားလည်စေရန်
- အကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုသဘောတရားကို နိုင်ငံအစိုးရများနှင့် အခြားလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများက သိမြင်နားလည်စေရန် ... ဆောင်ရွက်လေသည်။

ဤနေရာတွင်သိစေလိုသည်မှာ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်ကိစ္စနှင့်ဆက်စပ် သော တာဝန်ခံမှုရှိသည့် အခြားကုလသမဂ္ဂဌာနများ အင်စတီကျူးရှင်းများလည်းရှိသေးသည် ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်၏။

အောက်ပါဌာနများပါဝင်သည် -

ကုလသမဂ္ဂဌာန	လုပ်ငန်း
နိုင်ငံရေးဌာန (ဒီပီအေ = Department of Political Affairs)	ပဋိပက္ခများကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။
ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းဌာန (ဒီပီကေအို = Department of Peacekeeping Operations)	အရပ်သားလူထုအားအကာအကွယ်ပေးခြင်း။
လူ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကော်မရှင်နာမင်းကြီးရုံး (အိုအိပ်ချ်အိပ်ချ်အာရ် = Office of the UN High Commissioner on Human Rights)	လူ့ အခွင့်အရေးများ မြေတောင်မြှောက်ပေးခြင်း၊ အကာအကွယ်ပေးခြင်းအရေးကိုဦးဆောင်သည်။
ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကော်မရှင်နာမင်းကြီးရုံး (ယူအင်အိပ်ချ်အိပ်ချ်အာရ် = United Nations High Commissioner for Refugees)	အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ - နိုင်ငံမဲ့ဒုက္ခသည်များအားအကာအကွယ်ပေးခြင်း။
ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ် (ယူအင်ဒီပီ = United Nations Development Program)	တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုမြေတောင်မြှောက်ပေးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီစီမံအုပ်ချုပ်မှုကိုပံ့ပိုးခြင်း၊ အကြပ်အတည်း-အရေးအခင်းများ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း။
လူသားချင်းစာနာမှုရေးရာများ ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး (ယူအင်အိုစီအိပ်ချ်အေ = United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs)	ပဋိပက္ခများ၏ သက်ရောက်ထိခိုက်မှုကို ဖြေလျော့ရန် လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးသောအဖွဲ့ အစည်းများအတွင်းညှိနှိုင်းကွပ်ကဲပေးသည်။
လူ့ အခွင့်အရေးသဘောတူညီမှုစာချုပ်ပါအဖွဲ့ အစည်းများ၊ လူ့ အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အထူးစီမံချက်များ စသော ကုလသမဂ္ဂ၏ လူ့ အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်လေ့လာမှုအစီအစဉ်များ သည်လည်း အရေးပါသော ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးသူများအဖြစ်ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။	

ပိုင်းခြားသုံးသပ်မှု မူဘောင်ဆိုသည်မှာ။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုအန္တရာယ်ကို ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးခြင်းရူဒေါင့်မှ ဆန်းစစ်လေ့လာရန် ပိုင်းခြားသုံးသပ်မှု မူဘောင်တစ်ခုကို ၂၀၀၉-ခုနှစ်တွင် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာအထူးအတိုင်ပင်ခံအရာရှိရုံးမှ တီထွင်ပြုစုခဲ့သည်။ ထိုရုံး၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကျယ်ပြန့် လာပြီး ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာ အထူးအတိုင်ပင်ခံ၏ လုပ်ငန်းများပါ ပါဝင်လာသောအခါတွင် လေ့လာရေးမူဘောင်သည် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု သာမကဘဲ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူမျိုးငယ်လူနည်းစုများကို ဖယ်ရှားခြင်းများကိုပါ ပိုင်းခြားသုံးသပ် ဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်လာသည်။ ထို့ပြင် ရက်စက်ယုတ်မာသော ပြစ်မှုများ၏ ဖြစ်စဉ်များ၊ ပြောင်းလဲလှုပ်ရှားမှုများကို ပိုမိုနားလည်လာသောအခါ မူလလေ့လာရေးမူဘောင်၏ အခြေခံများ ကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်လာပေသည်။

ယနေ့ အသုံးပြုနေသောမူဘောင်အသစ်သည် ယခင်မူဘောင်ဟောင်းကိုအစားထိုးရုံမက ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများအပေါ် ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းနှင့် ဘေးဖြစ်နိုင်ချေဆန်းစစ်ခြင်း ပေါင်းစပ်နည်းလမ်းကိရိယာ တခုပါ ဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းတွင် နောက်ပိုင်းဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ထိုပြစ်မှုများသို့ ဦးတည်သော ဖြစ်စဉ်များ သုတေသနပြုချက်များကိုပါထင်ဟပ်ဖော်ပြထားသည်။ ဤရလဒ်သည် ကုလသမဂ္ဂကွန်ယက်အတွင်း သာမက ပြင်ပလောကအတွင်း အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးတိုင်ပင် ညှိနှိုင်းမှုများ၏ ရလဒ်ဖြစ်လေသည်။ သို့ ဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ သည် ကမ္ဘာအနှံ့ ယုတ်မာရက်စက်သောပြစ်မှုများ ဖြစ်နိုင်ချေကိုဆန်းစစ်နိုင်ရန်၊ ဘေးအန္တရာယ် အများဆုံးနိုင်ငံများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် လုပ်ငန်းသုံးကိရိယာ မူဘောင် တခုကို ရရှိလာသည်။

ထိရောက်စွာအသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် မူဘောင်တွင်ပြဆိုသော ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စနှင့် အညွှန်းပြ (Indicators) များပေါ်အခြေပြုပြီး တိကျသော၊ ယုံကြည်ရသော သတင်းအချက်အလက်များကို စံနှစ်တကျ လေ့လာဆန်းစစ် ရန်လိုအပ်ပါသည်။ မူဘောင်တွင်ပြဆိုသော ဘေးဖြစ်ချေပြယေဘုယျကိစ္စများနှင့် အသေးစိတ် အညွှန်းပြများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေပါအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ နိုင်ငံတကာရုံးများ၊ ခုံသမာဓိအဖွဲ့ များ၏ အမှုတွဲစီရင်ချက်များ၊ အတိတ်ကနှင့်ယနေ့ လက်တွေ့ အခြေအနေလေ့လာမှုများကို ထင်ဟပ် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသကဲ့သို့ စစ်ရာဇဝတ်မှု အားလုံးကိုလွှမ်းခြုံသော အဓိပ္ပါယ်ဖော်ပြချက်မူဘောင်တခုမရှိသေးပေ။ သို့ ဖြစ်ရာ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ ဆိုင်ရာမူဘောင်တွင် လူ့ အသက်ကိုအကာအကွယ်ပေးမှုနှင့်ဆက်စပ်သော စစ်ရာဇဝတ်မှုများကိုသာ စူးစိုက်လေ့လာ ပါမည်။ လူ့ အသက်ကိုကာကွယ်ရန်သည်သာ အခရာဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလား ? ထို့ပြင် အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိမှုသဘောတရား၏ စူးစိုက်မှုသည်လည်း လူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှု ကျင့်ဝတ်ဥပဒေကို ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ချိုးဖောက်မှုများမှ ပြည်သူ့အား ကာကွယ်ပေးရန် ဖြစ်လေသည်။ ဤသို့ ဖြစ်သောကြောင့် ဤမူဘောင်တွင် စံနှစ်တကျ (သို့) ကျယ်ပြန့် သောပုံစံဖြင့် ကျူးလွန်သော စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို လေ့လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအချက်အနေဖြင့် လူမျိုးငယ်လူနည်းစုများကိုဖယ်ရှားခြင်း ပြစ်မှုသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်ရာဇဝတ်ပြစ်မှုတရပ်အဖြစ် တရားဥပဒေတွင်တိကျပြတ်သားသောဖွင့်ဆိုချက်မရှိသေးဘဲ အခြား သော ရက်စက်ယုတ်မာသည့်ပြစ်မှုများ၏ အစိတ်အပိုင်းများအနေ ဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်ဖြစ်၍ ၎င်းတို့ ကို ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှု များ၏ ဘေးဖြစ်ချေပြအကြောင်းကိစ္စများ ပိုင်းခြား လေ့လာမှု တွင်ပေါင်းထည့်ထားပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ၏ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုရေးရာနှင့် ကာကွယ်မှုဆိုင်ရာ အထူးအတိုင်ပင်ခံ အရာရှိများပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကာ လူတို့ အား ယုတ်မာရက်စက် သော ပြစ်မှုများမှ အကာအကွယ်ပေးရန်၊ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရနှင့် နိုင်ငံတကာ ကျိုးပမ်းမှုများ ကိုရှေ့ဆောင် ရှေ့ ရွက်ပြုကြရမည်။

ဤမူဘောင်စာတမ်းသည် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ရေးသားတင်ပြမှုဖြစ်သည်။ စုပေါင်းရုံးအနေဖြင့် ဤစာတမ်း ကို နိုင်ငံတကာအဆင့်၊ ဒေသအဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအဆင့်တွင်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသူများက အသုံးပြုကြရန်

ကြိုဆိုဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးစံနစ်တခုအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ သို့ မဟုတ် လေ့လာစောင့်ကြည့်မှု စံနစ်၊ သို့ မဟုတ် ရှာဖွေဆန်းစစ်မှုစံနစ် သို့ မဟုတ် ကြိုတင်ခန့်မှန်းရေးစံနစ်တခု အဖြစ်အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် မိမိနိုင်ငံတွင် ဤဖြစ်မှုများ အားကာကွယ်တားဆီးရေးဆိုင်ရာ စွမ်းရည်နှင့် နည်းလမ်းဗျူဟာများ၏ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက်လည်းအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများနှင့် အညွှန်းပြများမှာ -

ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စဆိုသည်မှာ အဆိုးရလဒ်နှင့် ၎င်း၏ ဒဏ်သက်ရောက်မှု အန္တရာယ်ကိုကြီးစေသော ကိစ္စများ အခြေအနေများဖြစ်သည်။ ဤဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများမှာ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုကျူးလွန်ရန်အားပေးသည့် ပါတ်ဝန်းကျင်ရေခံမြေခံကို ဖန်တီးပေးနိုင်သော ကိစ္စများ (သို့) ပြစ်မှုကျူးလွန်နိုင်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ရှိခြင်း၊ ကျရောက်တော့မည်ဖြစ်ခြင်းကို ညွှန်ပြသော အမူအကျင့်၊ အခြေအနေများ၊ အကြောင်းအရာများ ပါဝင်သည်။ ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများသည် အမျိုးအစားကွဲပြားစွာရှိသည်။ အချို့သည် ဖွဲ့စည်းမှု ပုံစံနှင့်ဆိုင်၏။ ဥပမာ - နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအားနည်းချက်။ အခြားတို့မှာ လှုပ်ရှားပြောင်းလဲသော အခြေအနေများ၊ အဖြစ်အပျက်များနှင့်သက်ဆိုင်သည်။ ဥပမာ - မောင်းခလုပ်အဖြစ်အပျက်များ (triggers)။ လှုပ်ရှားပြောင်းလဲသော ထိုအဖြစ်အပျက် (မောင်းခလုပ်) များကြောင့် ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြသည့် ယေဘုယျ အခြေအနေတရပ်မှသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ရန် ပိုမိုနီးစပ်သည့် အခြေအနေသို့ ရုတ်ချည်း ပြောင်းလဲ သွားနိုင်လေသည်။

ဤဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ၏ အတိုင်းအတာကိုညွှန်ပြသည်။ အညွှန်းပြများ ကို အတိတ်ကအတွေ့ အကြုံများနှင့် ယနေ့အဖြစ်အပျက်များမှ ထုတ်နှုတ်ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ အားလုံး - အလုံးစုံ ပြည့်စုံသော ဖော်ပြချက်ဟုမဆိုနိုင်ပါ။

ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်ကိုအသုံးပြုပုံ။

ယုတ်မာရက်စက်သောပြစ်မှုများဖြစ်နိုင်ချေကို ပိုင်းခြားသုံးသပ်နိုင်ရန် ဤဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စတွင် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ လေ့လာရန် အဓိကနည်းလမ်းကိရိယာ (၂) ခုပါဝင်သည်။

- (က) ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၁၄) မျိုး
- (ခ) ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စတမျိုးစီအတွက် အညွှန်းပြများ။

ဖော်ပြထားသည့် ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၁၄) မျိုးအနက် ပဌမ (၈) မျိုးသည် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုအားလုံးတွင် များသောအားဖြင့်တွေ့နိုင်သော အကြောင်းအရာများဖြစ်သည်။ ဤတွင် ထိုပြစ်မှုများ သည် ဆင်တူသော

အခြေအနေများတွင်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပြီး၊ ဘုံတူညီသောလက္ခဏာများရှိကြသည်ကိုထောက်ရှု နိုင်၏။
ထိုဘုံတူညီသောအကြောင်းအရာများအပြင် ဝိသေသအကြောင်းအရာ (၆) မျိုးပါဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ နိုင်ငံတကာအဆင့်ဖြစ်မှုများဖြစ်သော လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ဖြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း နှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုတို့ ဖြစ်ပြီး၊ တစ်ချို့ အသေးစိတ်အကြောင်းအရာ (၂) မျိုးစီပါဝင်သည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြယေဘုယျကိစ္စများ (common risk factors) သည် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ၏ ယေဘုယျဖြစ်နိုင်ချေကိုညွှန်ပြသည်။ မည်သည့်ပြစ်မှုအမျိုးအစားဟူ၍အသေးစိတ်ညွှန်ပြခြင်းမရှိ။ တကယ့်လက်တွေ့ စောင့်ကြည့် လေ့လာမှုတွင်လည်း အစဦးပိုင်း၌ မည်ကဲ့သို့ သောပြစ်မှုမျိုးဖြစ်လိမ့်မည်ကိုမသိနိုင်ပေ။ ပြစ်မှုဖြစ်စဉ် ဆက်လက်ရွေ့ လျား သွားသည်နှင့် မည်သည့်ပြစ်မှုအမျိုးအစားဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ပိုမိုထင်ရှားလာသည်။

ဥပမာ - နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအားနည်းချက်ယေဘုယျအကြောင်းတရားကြောင့် ပြည်သူလူထုအစုအဖွဲ့ တချို့ အပေါ်တွင် မည်သည့်ပြစ်မှုမျိုးမဆို ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်လာနိုင်လေသည်။

ထို့ပြင်လည်း ဘေးဖြစ်စေနိုင်သောအခြေအနေတမျိုးတည်းတွင် အမျိုးမျိုးသောပြစ်မှုများဖြစ်ပွားလာနိုင်သေး၏။ တချိန်တည်းတွင်ဖြစ်ပွားခြင်းသော်၎င်း၊ ပြစ်မှုတမျိုးပြီးတမျိုး-တစ်ကြောင့်နောက်တစ်ခု-အစဉ်အဆက်သော်၎င်း ဖြစ်ပွားနိုင်လေသည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြ ဝိသေသကိစ္စများ (specific risk factors) အခြားတဘက်၌ - ကျန်ပြစ်မှု (၃) မျိုးတွင် တမျိုးနှင့်တမျိုးမတူညီသော အစိတ်အပိုင်းများ၊ အစပျိုးအဖြစ်အပျက်များရှိသောကြောင့် ဘေးဖြစ်ချေပြ ဝိသေသကိစ္စများဖြစ်လာသည်။ ဥပမာ - လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုပြစ်မှုအတွက် သီးသန့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းတရားသည် လူမျိုးတမျိုး၊ လူမျိုးစုတစု၊ မျိုးနွယ်တစု (သို့) ဘာသာဝင်တစုကို အလုံးစုံသော်၎င်း၊ တစိတ်တပိုင်းသော်၎င်း ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ဤရည်ရွယ်ချက်၏ ဖော်ပြချက်လက္ခဏာ၊ သက်သေခံများကိုတွေ့ ရှိခဲ့လျှင် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ချေ မြင့်မားနေခြင်းကို ညွှန်ပြသည်။

ဤသို့ဖြင့် မူဘောင်တွင်ဖော် ပြထားသော ဘေးဖြစ်ချေပြဝိသေသကိစ္စများသည် တရားဥပဒေတွင် ထိုပြစ်မှုများ နှင့် ပါတ်သက်၍ဖွင့်ဆိုခြင်းများကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေသည်ကိုတွေ့ ရမည်။ သို့သော်ဥပဒေဖွင့်ဆိုချက် အတိုင်း တသမဝေမတိမ်းတူညီရမည်ဟု၎င်း၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းသက်သေပြ အထောက်အထားများဖြစ်ရမည်ဟု၎င်းမဆိုလို။

မူဘောင်ကိုအသုံးပြု၍ လက်တွေ့ အခြေအနေတခုတွင် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ ဖြစ်ပွားနိုင်ချေကို ဆန်းစစ်နိုင်ရန် ပိုင်းခြားသုံးသပ်သူ /စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ သည် **ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများနှင့် အညွှန်းပြများက လမ်းညွှန်သည့်အတိုင်း လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းမှုကိုဆောင်ရွက်ရမည်။**

ဥပမာ - ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၁) (လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ သို့မဟုတ် အခြားသောမတည်ငြိမ်မှုများ) လေ့လာသူသည် ထိုအကြောင်းအရာနှင့်ပါတ်သက်သောအညွှန်းပြများရှိနေကြောင်း၊ (မတွေ့ ရလျှင်) ရှိနေခဲ့

ပါသော်လည်း ပြောင်းလဲသွားခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြနိုင်သည့် စိတ်ချယုံကြည်ရသော သတင်းအချက်အလက် လေ့လာဆန်းစစ်ချက် တစ်ခုခုကို စုဆောင်းရန်လိုအပ်သည်။

- နိုင်ငံတကာလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ(သို့) နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်း (အညွှန်းပြ ၁-၁)၊
- လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အရေးအခင်း /အရေးပေါ်အခြေအနေ၏ အထောက်အထား (အညွှန်းပြ ၁-၂)၊
- အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့်ဖြစ် သောနိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများ ရှိ /မရှိ (အညွှန်းပြ ၁-၃ မှ ၁-၆ အထိ)၊
- စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှု (အညွှန်းပြ ၁-၇ မှ ၁-၉ အထိ)၊
- လူမှုရေးမတည်ငြိမ်မှု (အညွှန်းပြ ၁-၁၀ နှင့် ၁-၁၁) ၊

ရရှိသောအချက်အလက်များကိုပေါင်းစပ်ကာ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမှ ထိုနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသောတင်းမာမှု များသည်ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ အတွက်ရေခံမြေခံများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းရှိ-မရှိ (ဂါ) ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၁) ရှိ-မရှိကို ဆန်းစစ်နိုင်သည်။

သတိချပ်ရန်ပဌမအချက်မှာ - ဤမူဘောင်အားအထက်ပါကဲ့သို့ အသုံးပြုလေ့လာရာတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း များဖြစ်ပွားလိမ့်မည်ဟု အရာရောက်သော ခန့်မှန်းမှုပြုရန်အတွက် ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ အားလုံးရှိနေရန် မလိုအပ်ခြင်းဖြစ်၏။

တချို့ အနေအထားများတွင်မူ သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်း လေ့လာမှု မှ ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ အများစုကိုတွေ့ ရှိထားသော်လည်း ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများ ဖြစ်ပွား မလာသည်ကိုတွေ့ ရ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ မောင်းခလုပ်အဖြစ်အပျက်တစ်ခုခု ဖြစ်မလာ ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ တင်းမာမှုများကို ကောင်းစွာဖြေလျှော့ပေးနိုင်ခြင်း ကြောင့်သော်၎င်း ဖြစ်နိုင်သည်။

နောက်တချက်အနေဖြင့် - ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စတစ်ခုခုရှိနေခြင်း ကိုအတည်ပြုရန်လိုအပ်သော ယုံကြည်စိတ်ချရသည့်သတင်းအချက်အလက်အပြည့်အစုံရရှိရန်မသေချာခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ သော်ဤအခက်အခဲ ကြောင့် ပိုင်းခြားသုံးသပ်သူ /စောင့်ကြည့်လေ့လာသူသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်နိုင်ချေကို ကြိုတင်ခန့်မှန်း သတင်းပေးနိုင်ခြင်းမဆုံးရှုံးစေရပါ။

မောင်းခလုပ်အဖြစ်အပျက်များကိုခန့်မှန်းရန်ခက်ခဲပါသည်။ တင်းမာမှုများကို ဖြေလျှော့ပေးနိုင်ခြင်း သည်လည်း အားကောင်းနေရာမှ ချိန့် လာပြီးပျောက်ကွယ်သွားနိုင်သေးသည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြ ယေဘုယျကိစ္စများသည် ဝိသေသအကြောင်းအရာများထက်စောလျှင်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ဖြစ်စဉ်၏အစဦးပိုင်းတွင် ဝိသေသအကြောင်းအရာများကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် ခက်ခဲတတ်ပါသည်။

သတိချပ်ရန်ဒုတိယအချက်မှာ - ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စများနှင့် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းပြ များ များပြားလေလေ ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန်ဖြစ်နိုင်ချေများလေလေဖြစ်၏။ ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စ တရပ်ရပ်နှင့် ၎င်း၏သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းပြများ များပြားလေလေ ၎င်းအခြေအနေတွင်ထိုဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စ၏ အရေးပါမှု ကြီးမားလေလေဖြစ်သည်။

သတိချပ်ရန်တတိယအချက်မှာ - ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စများနှင့် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းပြများကို အရေးပါမှုကြီးစဉ်ငယ်လိုက်စီစဉ်မှုပြုလုပ်ရန်မဖြစ်နိုင်ပါ။ တခုစီ၏နှိုင်းယှဉ်ချက်အရအရေးပါမှုသည် သက်ဆိုင်ရာ နောက်ခံရေမြေအခြေအနေပေါ်တွင်မူတည်နေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို အင်အားအကြီးဆုံး- အရေးပါဆုံးအကြောင်းအရာဖြစ်သည်ဟုအချို့ ကဆိုကြသော်လည်း၊ များစွာသော ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းများသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခမပါဘဲဖြစ်ပွားနိုင်သည်ကိုတွေ့ ရမည်။ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများသည် ငြိမ်းချမ်းသောကာလတွင်လည်းဖြစ်လာနိုင်သည်ကိုတွေ့ ကြရသည်။ အမှန်တကယ်လည်း ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စအချို့ သည် အခြားသောကိစ္စ များထက် အင်အား ကြီးချင်ကြီး ပါလိမ့်မည်၊ ပို၍ကြိမ်ဖန်များပြားစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်းလည်းရှိနိုင်သည်။ သို့ သော်အားလုံးသည် ယုတ်မာရက်စက်သောပြစ်မှုများမှ ဘေးအန္တရာယ်ပို၍ပို၍ ကြီးမားစေသည်မှာတော့အတူတူပင်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် - ပိုင်းခြားသုံးသပ်သူ /စောင့်ကြည့်လေ့လာသူသည် မူဘောင်ပါအကြောင်းအရာများကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်ရာတွင်၊ အလေးပေးချိန်ဆရာတွင် ပြောင်းသာပြင်သာရှိဖို့ လိုသည်။ အကြောင်းအရာများကိုကျယ်ပြန့် သော နိုင်ငံရေးအခြေအနေ၊ အကြောင်းရင်းနောက်ခံအခြေအနေ၊ သမိုင်းကြောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံ၊ များကို ဆန်းစစ်မှုဘောင်အတွင်း ထည့်သွင်းလေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရန်လိုသည်။ ယခုအခါ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ၊ ဦးတည် ချက်များလည်းပြောင်းလဲလာနေသည်ကိုတွေ့ ရ၏။ ပဋိပက္ခများနှင့်ပါတ်သက်သော ပြုမူလုပ်ဆောင်ချက်များ သည်လည်းတိုးတက်ပြောင်းလဲလာနေပေသည်။ ထိုပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်မှုများကိုတွေ့ ကြုံလာရပါက သင့်လျော် သလိုထည့်သွင်းစဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်ရန်လိုပါသည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စများဆန်းစစ်ခြင်းသည်မည်မျှတိကျပါသနည်း ?

ပိုင်းခြားသုံးသပ်မှုမူဘောင်ဖြင့် သုံးသပ်သူ /စောင့်ကြည့်လေ့လာသူသည် အနေအထားတခုတွင် ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း များဖြစ်ပေါ်နိုင်ချေ ကို အကြောင်းအရာအရ စံနှစ်တကျဆန်းစစ်နိုင်သော အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်သည်။ သို့ သော် ဤသို့ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် ဖော်ထုတ်သည့် ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စများသည် အမှုများဖြစ်ပွားခြင်းသို့ တိုက်ရိုက် ဦးတည်သွားလိမ့်မည်ဟုမဆိုနိုင်ပေ။ ဖြစ်နိုင်ချေဆိုသည်မှာ မလွဲမသွေဖြစ်ပေါ်လိမ့်မည်ဆိုသည်နှင့်မတူပါ။ အမှန်တကယ်အားဖြင့်လည်း မူဘောင်ပါ ဘေးဖြစ်ချေပြုကိစ္စများကို ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများ မဖြစ်ပွားသော ကမ္ဘာအနှံ့ အခြေအနေများ-အနေအထားများ လူအစုအဖွဲ့ များတွင်တွေ့ နိုင်ပေ၏။

ဘာကြောင့်ဤသို့ဖြစ်ရပါသလဲ ? ဤဒေသများ၊ အနေအထားများ တွင်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများမဖြစ်ရခြင်းသည် ဒေသခံလူ့ အဖွဲ့ အစည်း တွင် ဒဏ်ခံ-ရုန်းပြန်မှုစွမ်းရည် (resilience) ရှိခြင်း၊ ပြင်ပအကူအညီဖြင့် ဖြေလျှော့ပေးနိုင်ခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်များက ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကို အားမပေးခြင်း၊ ခွင့်မပြုခြင်းနှင့် မောင်းခလုပ်အဖြစ်အပျက် များဖြစ်ပေါ်မလာခြင်းတို့ သည် အကြောင်းရင်းခံများဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် မှန်းဆတွက်ချက်မှုမပြုနိုင်သောအဖြစ်အပျက်များကြောင့် ပုံမှန်အခြေအနေသည်အချိန်မရွေးပျက်ပြားသွား နိုင်လေသည်။

ထိရောက်သော ပိုင်းခြားသုံးသပ်မှုဖြစ်နိုင် ရန် မူဘောင်ပါဘေးဖြစ်ချေပြ အကြောင်းအရာများ၊ အညွှန်းပြများ နှင့်ဆက်စပ်သည့် တိကျ-စိတ်ချယုံကြည် ရသော သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းဆန်းစစ်နိုင်ရန်လိုအပ်ပေသည်။

ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများရှိနေခြင်းနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများကို အကြောင်း-အကျိုး တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်မှု မပြနိုင်သော်လည်း၊ ဤပြစ်မှုများသည် ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စများလုံးဝ (သို့) လုံးဝ -နီးပါး ကင်းမဲ့သော အခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသလောက်ဖြစ်သည်ကတော့အမှန်ပင်။

၂။ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ ပိုင်းခြားသုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်။

ဘေးဖြစ်ချေပြ ယေဘုယျကိစ္စများ။		
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁	လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ (သို့) အခြားသောမတည်ငြိမ်မှုများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၂	လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားခြင်းစာနာမှုဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်ဥပဒေများ ကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်းများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၃	နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအားနည်းချက်များ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၄	ပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန်စေ့ဆော်မှုတွန်းအားများ၊ မက်လုံမှုများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၅	ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကျူးလွန်ဖို့ ရန်စွမ်းဆောင်ရည်။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၆	ဖြေလျှော့ပေးနိုင်သောအကြောင်းအရာများကင်းမဲ့နေခြင်း။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၇	အဖြစ်အပျက်ကိုအားပေးသောရေခံမြေခံအခြေအနေများ၊ ပြင်ဆင်မှုများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၈	မောင်းခလုပ်များ။

ဘေးဖြစ်ချေပြ ဝိသေသကိစ္စများမှာ . . .		
လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု။		
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၉	တရုတ်တရုတ်တင်းမာမှု (သို့) အကာကွယ်ရလူစုများအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းပုံစံများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁၀	အကာကွယ်ရလူစုကိုအလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့သော်၎င်း ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ချက်၏ လက္ခဏာများ။
လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း။		
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁၁	အရပ်သားများကို ကျယ်ပြန့်စွာ (သို့) စံနစ်တကျ တိုက်ခိုက်မှု၏ လက္ခဏာများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁၂	အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်ရန် ပေါ်လီစီ (သို့) အစီအစဉ်၏ လက္ခဏာများ။
စစ်ရာဝတ်မှုများ။		
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁၃	နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှအကာကွယ်ရသူများကိုဆိုးရွားစွာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ။
ဖြစ်ချေပြကိစ္စ	၁၄	လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ (သို့) ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဆိုးရွားစွာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြက်ခွ (၁)။
--------	-----------------------

<p>လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ (သို့) အခြားသောမတည်ငြိမ်မှုများ။ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအတွင်းတင်းမာမှုများဖန်တီးပြီး ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ရန် ရေခဲမြေခံအခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း။</p>	
အညွှန်းပြများ။	
၁-၁။	နိုင်ငံတကာ (သို့) နိုင်ငံတကာမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ။
၁-၂။	ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲမှနှုတ်ထွက်ခြင်း၊ အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများအတွင်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ၊ ပြင်ပအင်အားစုမှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန်ခြိမ်းခြောက်မှု၊ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ စသည်တို့ ကြောင့်ဖြစ်သောလုံခြုံရေးဆိုင်ရာအကြပ်အတည်း
၁-၃။	လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာအကြပ်အတည်း /အရေးပေါ်အခြေအနေ - သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် ရောဂန္ဓရကပ်အပါအဝင်
၁-၄။	ရုတ်တရက် /ပုံမှန်မဟုတ်သော အစိုးရအပြောင်းအလဲ၊ အာဏာလွှဲပြောင်းမှုတို့ ကြောင့် နိုင်ငံရေးမတည်မငြိမ်ဖြစ်ခြင်း။
၁-၅။	အာဏာခွဲဝေမှုပြဿနာ၊ ကြီးထွားလာသောအမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှု၊ လက်နက်ကိုင် (သို့) အစွန်းရောက်အတိုက်အခံ လှုပ်ရှားမှုတို့ ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သောနိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှု။
၁-၆။	သက်ဦးဆံပိုင်ပဒေသရာဇ်အုပ်ချုပ်မှုကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုကြောင့်ဖြစ်သောနိုင်ငံရေးတင်းမာမှု။
၁-၇။	သယံဇာတများရှားပါးခြင်း၊ ၎င်းတို့ အားအသုံးချမှုနှင့်ပါတ်သက်၍အငြင်းပွားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောစီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှု။
၁-၈။	ဆိုးဝါးသောအမျိုးသားစီးပွားရေးအကြပ်အတည်းကြောင့်ဖြစ်သောစီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှု။
၁-၉။	အလွန်တရာဆင်းရဲခွဲတေမှု၊ ကြီးမားသောအလုပ်လက်မဲ့ပြဿနာ၊ ဆင်းရဲ-ချမ်းသာကွာဟမှုကြီးမားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော စီးပွားရေးမတည်ငြိမ်မှု။
၁-၁၀။	အစိုးရ၏စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ ပေါ်လီစီများကိုဆန့်ကျင်မှု၊ ကြီးမားစွာအုံကြွမှုတို့ ကြောင့်ဖြစ်သောလူမှုရေးမတည်ငြိမ်မှု။
၁-၁၁။	ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ လူမျိုးစု၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်တည်မှုလက္ခဏာ၊ ၎င်းနှင့်ဆက်စပ်သောခံယူချက်များ၊ အစွန်းရောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်သောလူမှုရေးမတည်ငြိမ်မှု။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများသည် နိုင်ငံတကာလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ နောက်ခံပေါ်တွင်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဆိုးဝါးသောအကြမ်းဖက်မှုများ၊ မလုံခြုံမှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းသောကာလတွင်လက်မခံနိုင်သောပြစ်မှုများကျူးလွန်ကြခြင်းတို့ ရှိလေသည်။ အစိုးရမှ ဘေးဥပါဒ်ပေးခြင်းအတိုင်းအတာသည်လည်းကြီးမားနေတတ်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ပြဿနာအထွေထွေကို အကြမ်းဖက်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့်ဖြေရှင်းခြင်းဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုကာလများအတောအတွင်း ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်းသည်အလွန်များပြားနေပေလိမ့်မည်။ သို့သော် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခမဟုတ်သည့်အချို့ သောအခြေအနေများသည်လည်းနိုင်ငံတနိုင်ငံအတွင်းတင်းမာမှုများကိုအလွန်အမင်းတိုးပွားစေရာမှ လူ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုအတွက်ရေခဲမြေခံများဖြစ်လာကာ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည်။ အကယ်စင်စစ်လည်း လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းတို့ သည် ငြိမ်းချမ်းသော

ကာလများတွင်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ကိုတွေ့ ရ၏။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုမြင့်မားသောအတိုင်းအတာရှိလျှင်၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကိုခြိမ်းချောက်သောအခြေအနေများ၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးမတည်ငြိမ်မှုများရှိနေလျှင် ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ကိုတွေ့ ရ၏။ မတည်ငြိမ်မှုများ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများရှိတိုင်း ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဖြစ်ပေါ်သည်တော့ မဟုတ်ပါ။ သို့ သော်ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်ရန်အလားအလာများလာသည်ဟုယူဆနိုင်သည်။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြက်စွာ (၂)။
<p>လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများ ကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်မှုမှတ်တမ်းရှိခြင်း ။ အတိတ်ကနှင့် ယခုလက်ငင်းဖြစ်နေသောလူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေများကိုဆိုးဝါးစွာ ချိုးဖောက်မှု - ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများအပါအဝင်- အထူးသဖြင့်ဖြစ်စဉ်အစကနဦးကပင်ရှိနေခဲ့ခြင်း၊ - ၎င်းတို့ အားကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ ထိရောက်စွာဖြေရှင်းခြင်းမရှိခဲ့သောကြောင့် ဆက်လက်၍လည်း ဖြစ်ပွားနိုင်သော အလားအလာရှိနေခြင်း။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
<p>၂-၁။ အတိတ်ကနှင့် ယခုလက်ငင်းဖြစ်နေသောလူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှု ဥပဒေများကိုဆိုးဝါးစွာကန့်သတ်မှု / ချိုးဖောက်မှု - အထူးသဖြင့်ဖြစ်စဉ်အစကနဦးကပင်ရှိနေခဲ့ခြင်း - အကာအကွယ်ရအစုအဖွဲ့ များ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ ကိုပစ်မှတ်ထားခြင်း။</p>	
<p>၂-၂။ အတိတ်ကကျူးလွန်ခဲ့သော လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်မှု၊ စစ်ရာဇဝတ်မှု၊ အားပေးလှုံ့ဆော်မှု</p>	
<p>၂-၃။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်း၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်း၊ လှုံ့ဆော်အားပေးခြင်းတို့ ကို မသိကျိုးကျွန်ပြုထားခြင်း၊ အရေးမယူကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားခြင်း၊ ထိုသို့ပြုထားသောပေါ်လီစီ</p>	
<p>၂-၄။ အစီအစဉ်တကျကျူးလွန်သော၊ ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်သော၊ လက်ငင်းဖြစ်ပေါ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်း၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်း၊ လှုံ့ဆော်အားပေးခြင်းတို့ ကို ဖြစ်နိုင်သောနည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့်တားဆီးရန် မဆောင်ရွက်ခြင်း၊ တုံ့ဆိုင်ခြင်း၊ ငြင်းဆန်ခြင်း။</p>	
<p>၂-၅။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်း၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်း၊ လှုံ့ဆော်အားပေးခြင်းတို့ ကိုကျူးလွန်သည်ဟုစွပ်စွဲနေကြသောအစုအဖွဲ့ များကို ဆက်လက်ပံ့ပိုးမှုပေးနေခြင်း၊ ၎င်းတို့ လုပ်ရပ်များကို ရှုံ့ချရန်ပျက်ကွက်ခြင်း။</p>	
<p>၂-၆။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေကို ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်း၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ခြင်း- လုပ်ရပ်များကို ကျိုးကြောင်းပြကာကွယ်ခြင်း၊ ဘက်လိုက်လွှဲမှားစွာဖော်ပြခြင်း၊ ငြင်းချက်ထုတ်ခြင်း။</p>	
<p>၂-၇။ ပဋိပက္ခအလွန်အခြေအနေတွင် နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်ခြင်း၊ ပြန်လည်သင့်မြတ်ပေါင်းစည်းရေးမလုပ်ခြင်း၊ အသွင်ကူးပြောင်းကာလအတွင်းတရားမျှတမှုကိုမလုပ်ဆောင်ခြင်း။</p>	
<p>၂-၈။ ပြစ်မှုများကိုအရေးမယူကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများအတွင်း ယုံကြည်မှုများပျက်ပြားခြင်း၊ လူထုအစုအဖွဲ့ များအတွင်းယုံကြည်မှုပျက်ပြားခြင်း။</p>	

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာဥပဒေများကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်မှုအတိတ်ကရှိခဲ့သော (သို့) ယခုလက်ငင်း ဖြစ်နေသော လူ့ အဖွဲ့ အစည်းများတွင် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဆက်လက်ဖြစ်ပွားဖို့ အလားအလာရှိသည်။ သမိုင်းပေး သင်္ခါရံစာမှာ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ၊ အထူးသဖြင့်လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုများတွင် ရှေ့ ကဖြစ်ခဲ့သော စံနစ်တကျ မဟုတ်သည့် ကျိုး ကျား-ကျိုး ကျား ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်မှုများရှိခဲ့ကြသည်ချည်း။ ၎င်းတို့ မှာများသောအားဖြင့် လူထုအခွင့်အရေး၊ နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများကိုချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့် အရေးများကို ကြပ်တည်းစွာကန့် သတ်ခြင်းများပါဝင်လာနိုင်သည်။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ အပေါ်တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ဖယ်ကျဉ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေနိုင်သည်။ အတိတ်ကဖြစ်ပွားခဲ့သောရက်စက်ယုတ်မာသည့်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း များ၏ဆိုးမွေကိုဖယ်ရှားရန်ဆောင်ရွက်ရမည်များဖြစ်သော - ကျူးလွန်သူတဦးချင်းစီရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်သင့်စေခြင်း၊ ခံစားရသူအားနစ်နာမှုအတွက်ပေးလျှော်ခြင်း၊ အမှန်တရားကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လုံခြုံရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍများကိုအလုံးစုံ ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းများကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါက - ဖော်ပြထားသော ဘေးဖြစ်ချေပြအကြောင်းအရာသည် အရေးပါလာသည်၊ အကျိုးဝင်လာသည်။ ဤအဆိုးအခြေအနေများရှိနေသောလူ့ အဖွဲ့ အစည်းတွင် အငြိုးအတေးများ၊ မငြိုးဆုံးသေးသောပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်အကြမ်းဖက်မှုများအချိန်မရွေးဖြစ်လာနိုင်လေသည်။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၃)။
<p>နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအားနည်းချက်များ။ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်၊ ရပ်တန့် ရန် စွမ်းဆောင်ရည်ကို အားနည်းစေသော အကြောင်းအရာများ။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
<p>၃-၁။ နိုင်ငံ၏တရားဥပဒေစံနစ်တွင် လုံလောက်ထိရောက်သော အကာအကွယ်ပေးမှုမပါရှိခြင်း။ အရေးပါသောနိုင်ငံတကာ လူ့ အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေသဘောတူညီချက်များကိုအတည်မပြု၊ နိုင်ငံ့ဥပဒေတွင်ထည့်သွင်းမထားခြင်း။</p>	
<p>၃-၂။ နိုင်ငံ၏အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အထူးသဖြင့်တရားရေးဆိုင်ရာ၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုဆိုင်ရာ၊ လူ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတို့ သည် လုံလောက်သောထောက်ပံ့မှုမရခြင်း၊ ခိုင်မာသောရပ်တည်ချက်မရှိခြင်း၊ စွမ်းရည်ချို့ တဲ့ခြင်း။</p>	
<p>၃-၃။ လွတ်လပ်သော၊ ဘက်မလိုက်သောတရားစီရင်ရေးစံနစ်မရှိခြင်း။</p>	
<p>၃-၄။ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအင်အားစုများသည်အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်မရှိခြင်း။</p>	
<p>၃-၅။ အဂတိလိုက်စားမှုများပြားခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်မှုညံ့ဖျင်းခြင်း။</p>	
<p>၃-၆။ တာဝန်ခံမှု၊ ကွပ်ကဲကြီးကြပ်မှုအတွက် ပြည်တွင်းနှင့်နိုင်ငံတကာ ယန္တရားများအားနည်းခြင်း၊ လုံးဝမရှိခြင်းကြောင့် မတရားမှု ခံစားရသူများတိုင်ကြားရန်၊ ဖြေလျှော့ခြင်းရယူရန်မဖြစ်နိုင်ခြင်း။</p>	
<p>၃-၇။ စစ်တပ်၊ ပြည်သူ့ စစ်၊ အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်တပ်များ၊ အခြားအရေးပါသူများသည် နိုင်ငံတကာလူ့ အခွင့်အရေး နှင့်လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေများအကြောင်းမသိရှိခြင်း၊ သင်တန်းမရရှိခြင်း။</p>	

၃-၈။ စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်းတွင် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေပြဌာန်းချက်များကိုလိုက်နာကျင့်သုံးရန်လိုအပ်သော စွမ်းရည်တည်ဆောက်ပေးမှုမရှိခြင်း။
၃-၉။ နိုင်ငံ၏အင်စတီကျူးရှင်းများကိုပြန်လည်ပြုပြင်ရေး၊ တည်ဆောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ဒေသတွင်း (သို့) နိုင်ငံတကာ သွင်းအားစုအကူအညီများမရရှိခြင်း။
၃-၁၀။ လူထုအားအကာအကွယ်ပေးရန် အလုံးစုံစီမံမှုများအတွက် လုံလောက်သောသွင်းအားစုများမရှိခြင်း။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးရန်စွမ်းရည်ချို့ တွဲနေပါက ထိုပြစ်မှုများအတွက် ဘေးဖြစ်နိုင်ချေသည်ကြီးမားလာမည်။ အစိုးရသည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ကောင်းမွန်သောစီမံအုပ်ချုပ်မှု မူဘောင်များ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် လိုအပ်သောစံနှစ်များ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကိုထူထောင်ကာ မိမိပြည်သူအားအကာအကွယ်ပေးရန်တာဝန် ရှိသည်။ ထိုအနေအထားများအားနည်းနေလျှင် (သို့) လုံးဝမရှိလျှင် အစိုးရသည်ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကို ကာကွယ် တားဆီးရန်စွမ်းဆောင်ရည်သိသာစွာချို့ တွဲကျဆင်းလာမည်။ ထိုမှနောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ပြည်သူလူထုသည် အစိုးရ၏ချိန့် မှုကို အခွင့်ကောင်းယူလိုသောသူများ၏သားကောင်အဖြစ်သို့ ကျရောက်သွားနိုင်ပေသည်။ (သို့) တကယ်ရှိသော /ထင်ရသော အန္တရာယ်-ခြိမ်းခြောက်မှုများကို အကြမ်းဖက်ခြင်းဖြင့်ဖြေရှင်းလိုသူတို့ ၏သားကောင်များဖြစ်လာနိုင်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေတွင်သာဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ဖက်ပြိုင်တိုက်ခိုက်နေသူများသည် လူထုအားအကြမ်းဖက်မှုကာကွယ်ရန်ပြဌာန်းထား သောဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို သိရှိနားလည်-လေးစားလိုက်နာပြီး လိုအပ်သောကာကွယ်မှုကိုပေးအပ်ရန်နည်းလမ်းများလည်း သူတို့ တွင်ရှိဖို့ လိုပေသည်။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့ စည်းပုံအားနည်းချက်များသည် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဖြစ်ပွားစေသောတိုက်ခိုက်အကြောင်းတရားမဟုတ် သော်လည်း၊ အကာအကွယ်ပေးမှုအတိုင်းအတာကိုလျော့နည်းစေသည်ကတော့အမှန်ပင်။ အခြားအခြားသော ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြ အကြောင်းတရားများနှင့်တွဲဖက်သုံးသပ်ပါက ပြစ်မှုများဖြစ်ပွားနိုင်ချေကိုတိုးများစေပါသည်။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၄)။
ပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန်စေ့ဆော်မှုတွန်းအားများ၊ မက်လုံးများ။	
အကာအကွယ်ရ လူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ အပေါ်အကြမ်းဖက်မှုကို ကျိုးကြောင်းပြကာကွယ်သော အကြောင်းပြချက်များ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ တွန်းအားများ - နိုင်ငံပြင်ပမှ ကျူးလွန်သူများလည်းပါဝင်သည်။	
အညွှန်းပြများ။	
၄-၁။ အာဏာရရှိဖို့၊ အာဏာတည်မြဲစေဖို့ ရည်ရွယ်သော နိုင်ငံရေးစေ့ဆော်မှုတွန်းအားများ။	
၄-၂။ အခွင့်ထူးခံလူတန်းစား (သို့) အသွင်အပြင်ကွဲပြားသူလူစုများ၏ အကျိုးစီးပွားလုံခြုံတည်မြဲစေရေး၊ သဘာဝသယံဇာတ များကိုထိန်းချုပ်ရေး စသောစီးပွားရေးအကျိုးကျေးဇူးများ။	

၄-၃။ စစ်မက်ရေးရာ-သေနင်္ဂဗျူဟာ အသာစီးရလိုမှု၊ နယ်မြေ၊ သယံဇာတများ ကိုသိမ်းပိုက်-ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းထားလိုမှု။
၄-၄။ ဒေသတစ်ခုအတွင်း လူမျိုးရေးအရတသားတည်းတူညီမှုကိုဖော်ဆောင်လိုခြင်း စသည့်အခြားသောအကျိုးဦးတည်မှုများ။
၄-၅။ အကာအကွယ်ရအုပ်စုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များက ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ၏ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ အကျိုးဦးတည်မှုများ အပေါ်တွင်တကယ်ရှိသော /ထင်ရသော ခြိမ်းခြောက်မှုများ ("အရေးတော်" ပေါ်မှာ သစ္စာမရှိကြောင်းထင်မြင်မှုအပါအဝင်) ။
၄-၆။ လက်နက်ကိုင်အတိုက်အခံ အဖွဲ့ များတွင် အကာအကွယ်ရအုပ်စုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များမှ တကယ်ရှိသော /ထင်ရသော ပါဝင်ခြင်း၊ ထောက်ခံပံ့ပိုးခြင်း။
၄-၇။ အမျိုးသားရေးအစွန်းရောက်ပါဒါ၊ အခြားလူမျိုးများထက်သာသည်ဟူသောလူမျိုးကြီးပါဒါ။
၄-၈။ အတိတ်ကနစ်နာမှုကိုမကျေနပ်ခြင်းများ(ရာဇဝင်ကြွေးများ)၊ တင်းမာမှုများ၊ အရေးမယူကင်းလွတ်ခွင့်ပြုထားခြင်းများ ပေါ်တွင်အခြေပြုသောနိုင်ငံရေး။
၄-၉။ လုံလောက်စွာဖြေလျှော့ခြင်းမပြုခဲ့သောအတိတ်ကအကြမ်းဖက်မှုများမှ ထင်စွဲကျန်ရစ်သောလူမှုရေးထိခိုက်မှုဒဏ်ရာကြောင့် ဖြစ်ရသည့် နစ်နာဆုံးရှုံးမှုခံစားချက်၊ အမွေရွှေ့ ပြောင်းခံရမှုနာကျည်းချက်၊ တရားမျှတမှုမရရှိခြင်းကိုမကျေနပ်မှု၊ လက်စားချေလိုမှု။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

ပြုလုပ်သူအားရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုကျူးလွန်စေရန်စေ့ဆော်မှုတွန်းအားများ၊ မက်လုံးများ သည်ထိုပြစ်မှုများကို တရားဥပဒေတွင် ဖွင့်ဆိုမှု၏အစိတ်အပိုင်းများမဟုတ်သောကြောင့် တဦးချင်းပြစ်ဒဏ်စီရင်ခြင်းတွင်အရေးမပါ။ သို့ သော် ရှေးဦးသတိပေး ခြင်းရှုဒေါင့်မှကြည့်လျှင် အဆိုပါတွန်းအားများ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ စေ့ဆော်မှုများကိုဖော်ထုတ်နိုင်ဖို့ အလွန်တရာအရေးကြီး လေသည်။ ၎င်းတို့ သည် အချို့ သောလူများ /လူအုပ်စုများကို ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိနိုင်ဖို့ ၊ ယုံကြည်သောဝါဒစွဲနောက်သို့ လိုက်ဖို့ ၊ (သို့) တကယ်ရှိသော /ထင်ရသော အန္တရာယ်-ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုတုံ့ပြန်ဖို့ အကြမ်းဖက်မှုဖြင့်ဆောင်ရွက်ရန် စေ့ဆော်နေပေသည်။ နောက်ထပ်အရေးပါမှုတစ်ခုမှာ အဆိုပါတွန်းအားများ၊ ရည်ရွယ်ချက်များ၊ စေ့ဆော်မှုများကိုဖော်ထုတ်ခြင်း ဖြင့်၎င်းတို့ အားချေဖျက်နိုင်သော၊ လျှော့ပါးစေနိုင်သော ပြစ်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေး နည်းလမ်းဗျူဟာများပြုစုနိုင်ရန်အခွင့်အလမ်း များရရှိပေမည်။ မည်သည့်စေ့ဆော်မှု၊ မက်လုံးသည်မျှ ရက်စက်ယုတ်မာသော ပြစ်မှုဆီသို့ သူ့ အလိုအလျှောက်ဦးတည်သွားမည်မဟုတ်ချေ။ သို့ သော်အချို့ သောစေ့ဆော်မှု၊ မက်လုံးတို့ သည်ပြစ်မှုသို့ ဦးတည်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေပိုရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပါဒ်ပေါ် အခြေပြုလျှင်ဖြစ်နိုင်ချေပိုရှိသည်။ ထိုဝါဒစွဲကိုပိုမိုပေါ်လွင်စေသည် မှာ အသွင်မတူကွဲပြားမှုများကို ပိုမိုထင်ရှားကြီးမားစေရန် "ငါတို့" နှင့် "သူတို့" အသုံးအနှုန်းများဖြင့် သွေးခွဲမှုများဖြစ်သည်။ ထိုဝါဒစွဲများပေါ်ပေါက်လာသော သမိုင်းကြောင်းနောက်ခံ၊ နိုင်ငံရေး နောက်ခံ၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံ များကိုလည်း နားလည်သဘောပေါက်ထားဖို့ အရေးကြီးပါသည်။

အခြားတဖက်တွင် အထက်ပါစွမ်းဆောင်ရည်ကိုမပိုင်ဆိုင်သူများ (ဝါ) အညွှန်းပြတခု (သို့) တခုထက်ပို၍ရှိမနေခဲ့လျှင် ထိုသူများသည်ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန်အစီအစဉ်တရပ်ကိုဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုနိုင်ဖို့ ကများသည်။ သို့ မဟုတ်လုပ်ဆောင်ဖို့ ကြိုးစား ရာတွင်ကြီးစွာသောစိန်ခေါ်မှုများ၊ အခက်အခဲများကိုရင်ဆိုင်ရလိမ့်မည်။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၆)။
<p>ဖြေလျှော့ပေးနိုင်သောအကြောင်းအရာများကင်းမဲ့နေခြင်း။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်တွင်ဆိုးဝါးစွာအကြမ်းဖက်မှုကိုတားဆီးကာကွယ်နိုင်သော၊ သက်ရောက်မှုဒဏ်ကိုလျှော့ပါးစေနိုင်သောအကြောင်းကိစ္စများကင်းမဲ့နေခြင်း။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
<p>၆-၁။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်စွမ်းဆောင်နိုင်ရန်အကျိုးပြုမည့် မိတ်ဆွေများ၊ သွင်းအားစုများ၊ စွမ်းရည်မြှင့်လှုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အခြားသောအကြောင်းကိစ္စများ ခေါင်းပါးနေခြင်း၊ ကင်းမဲ့နေခြင်း။</p>	
<p>၆-၂။ နိုင်ငံအတွင်း စွမ်းအားရှိသော၊ ပီပြင်စွာဖွဲ့စည်းထားသော၊ ကိုယ်စားပြုသော လူထုအစုအဖွဲ့များနှင့် လွတ်လပ်သော၊ မတူကွဲပြားသော အမှီအခိုကင်းသော မီဒီယာများမရှိခြင်း။</p>	
<p>၆-၃။ နိုင်ငံတကာ လူထုအစုအဖွဲ့များက စိတ်ဝင်စားစူးစိုက်မှုမရှိခြင်း။ နိုင်ငံတကာမီဒီယာများနှင့်အလှမ်းဝေးနေခြင်း။</p>	
<p>၆-၄။ နိုင်ငံအတွင်း ကုလသမဂ္ဂနှင့် နိုင်ငံတကာ-NGO များ၊ အခြားသောနိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ နည်းပါးခြင်း၊ မရှိခြင်း၊ ရှိပါသော်လည်းလူထုတွင်းသို့ မပေါက်ရောက်နိုင်ခြင်း။</p>	
<p>၆-၅။ အစိုးရသည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပေါ် လိုက်နာကျင့်သုံးရန်တာဝန်များချမှတ်သည့် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများတွင်မပါဝင် (သို့) ထိရောက်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း။</p>	
<p>၆-၆။ နိုင်ငံတကာနှင့်ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း၊ လွတ်လပ်ပွင့်လင်းမှုကင်းမဲ့ခြင်း၊ အခြားနိုင်ငံများ (သို့) နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးဆက်သွယ်မှုများမရှိခြင်း။</p>	
<p>၆-၇။ အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာနှင့်ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ရှောက်မှုအစီအစဉ်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း။</p>	
<p>၆-၈။ ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သူရန်ဘက်များအနေဖြင့် အလျှော့ပေးစေစပ်ရန်၊ မျက်နှာချင်းဆိုင်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန်၊ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ဖို့ နိုင်ငံတကာအကူအညီများရယူရန် ဆွဲဆောင်မှုများကင်းမဲ့နေခြင်း။ လိုလားမှုမရှိကြခြင်း။</p>	
<p>၆-၉။ ပြည်သူ့အားရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများမှကာကွယ်ရန်အစိုးရ၏တာဝန်ဆောင်ရွက်မှုကိုကူညီရန်၊ အစိုးရသည် တာဝန်ဆောင်ရွက်ရာတွင်အထင်အရှားကျရှုံးနေပါကလိုအပ်သည်များကူညီရန် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများတွင် စိတ်ဝင်စားမှုနည်းပါးခြင်း၊ တုံ့ဆိုင်ခြင်း၊ လုံးဝပျက်ကွက်ခြင်း။</p>	
<p>၆-၁၀။ ဘေးသင့်နိုင်ချေရှိသောလူထုများအားအကာအကွယ်ပေးရန်၊ ခိုလှုံခွင့်ပေးရန် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများက ပံ့ပိုးကူညီမှုမရှိခြင်း၊ နယ်စပ်များကိုပိတ်ဆို့ထားခြင်း၊ အတင်းအကြပ်နေရပ်ပြန်စေခြင်း၊ ကူညီပံ့ပိုးမှုများကိုကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ခြင်း။</p>	
<p>၆-၁၁။ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကိုကာကွယ်တားဆီးနိုင်မည့် ရှေးဦးအချက်ပြသတိပေးစံနစ်တရပ်မရှိခြင်း။</p>	

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

ဤမူဘောင်စာတမ်းတွင်ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများသည် အကြောင်းကိစ္စအများပေါင်းဆုံရာမှဖြစ်ပွားလာခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအကြောင်းကိစ္စများတွင်အချို့ သည်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းသို့ တိုက်ရိုက်ဦးတည်သွားနိုင်ချေပိုရှိသည်။ အခြားအကြောင်းကိစ္စတို့ မှာမူ တိုက်ရိုက်မဟုတ်ဘဲ တဆင့်ပြီးတဆင့်ဦးတည်သွားနိုင်ပြီး အချို့ တို့မှာဖြစ်နိုင်ချေ ဝေဝါးလွန်းသဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ပင်မလိုချေ။ တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော-တဆင့်ခံအကြောင်းကိစ္စများသည်လည်းအရေးပါသည်။ ၎င်းတို့ကိုတားဆီးခြင်းသည်လည်း အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စဉ်နေ့ကွေးလျှော့ပါးသွားစေပြီး၊ ရပ်တန့် သွားရန်ပင်ရံဖန်ရံခါ လုပ်ဆောင်နိုင်လေသည်။ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှု များဖြစ်ပွားနိုင်ချေကို နည်းပါးစေလိမ့်မည်။

အချို့ သောအကြောင်းကိစ္စတို့ သည် အခြေအနေတင်းမာမှုများမဖြစ်ပေါ်မီ၊ အရေးအခင်း ပဋိပက္ခများဖြစ်ပေါ်မလာမီကတည်းက ကနဦးရှိနှင့်နေသည်ဖြစ်ပြီး၊ အခြားအကြောင်းကိစ္စတို့ မှာမူဖြစ်စဉ်ရွေ့ လျှားမှုအတွင်းပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်၏။ ပြည်တွင်းဖြစ်စေ၊ ပြည်ပကဖြစ်စေ ထိုအကြောင်းကိစ္စ အားလုံးကိုသိထားဖို့ လိုသည်။ သို့ မှသာ ရှေး ဦးအချက်ပြသတိပေး စံနစ်တရပ်ကို ထူထောင်နိုင်ပေမည်။

ယေဘုယျ	ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စ (၇)။
<p>အဖြစ်အပျက်ကိုအားပေးသောရေခဲမြေခံအခြေအနေများ၊ ပြင်ဆင်မှုများ။ ရုတ်တရက်ဖြစ်စေ၊ တဖြေးဖြေးဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်လာသောအဖြစ်အပျက်(သို့) အစီအမံများသည်ရက်စက်ယုတ်မာသည့် ပြစ်မှုများကျူးလွန်ရန်အားပေးသော ရေခဲမြေခံများ အခြေအနေများကိုဖန်တီးလာခြင်း (သို့) ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းသို့ လမ်းကြောင်းကိုညွှန်ပြနေခြင်း။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
<p>၇-၁။ အရေးပေါ်ဥပဒေများပြဌာန်းခြင်းနှင့် သာမန်မဟုတ်သောလုံခြုံရေးစီမံချက်များကြောင့်အခြေခံအခွင့်အရေးများဆုံးရှုံးခြင်း။</p>	
<p>၇-၂။ နိုင်ငံတော်၏ အဓိကအင်စတီကျူးရှင်းများကိုဆိုင်ခွင့်ခြင်း၊ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း (သို့) နိုင်ငံတော်အာဏာဖွဲ့ စည်းပုံ၊ အာဏာခွဲဝေချိန်ညှိပုံ တို့ ကိုပြောင်းလဲစေသောအစီအမံများ၊ စသည်တို့ ကြောင့် အကာအကွယ်ရလူစုများ၏ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ဆုံးရှုံးခြင်း (သို့) ထိုလူစုများဖယ်ကျဉ်ခံရခြင်း။</p>	
<p>၇-၃။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ အပေါ်တွင် အသုံးပြုရန် လုံခြုံမှုထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ အစည်းများကိုအင်အားတိုးချဲ့ ခြင်း၊ ပြန်လည်ဖွဲ့ စည်းခြင်း။</p>	
<p>၇-၄။ ဥပဒေပြုရန်အသုံးပြုနိုင်သောလက်နက်များ၊ ခဲယမ်းများ၊ အခြားပစ္စည်းများကို အမြောက်အများဝယ်ယူစုဆောင်းခြင်း။</p>	
<p>၇-၅။ ပြည်သူ့ စစ်နှင့် အရံတပ်ဖွဲ့ များ တိုးချဲ့ ဖွဲ့ စည်းခြင်း၊ ပိုမိုထောက်ပံ့ခြင်း။</p>	
<p>၇-၆။ ဆက်သွယ်ရေးလှိုင်းများအသုံးပြုခြင်းကိုတင်းကြပ်စွာထိန်းချုပ်လာခြင်း၊ သုံးစွဲမှုကိုတားမြစ်လာခြင်း။</p>	
<p>၇-၇။ NGO များ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ အစည်းများ၊ မီဒီယာများ၊ အခြားအရေးပါသောပါတ်သက်သူများကိုမောင်းထုတ်ခြင်း၊ ၎င်းတို့ ရိုနေမှုကိုခွင့်မပြုခြင်း (သို့) ၎င်းတို့ ၏ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ လှုပ်ရှားမှုများကို တင်းကြပ်စွာထိန်းချုပ်ခြင်း။</p>	

<p>၇-၈။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရှင်သန်ခွင့်၊ ရုပ်ခန္ဓာကျန်းမာသန်စွမ်းခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်၊ လုံခြုံခွင့်တို့ကို ပိုမို ချိုးဖောက်လာခြင်း၊ (သို့) ထို လူ /လူစုများကို တမင်တကာထိခိုက်စေသော၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းပြုသော အစီအမံများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဥပဒေများပြဌာန်းခြင်း။</p>
<p>၇-၉။ အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များ အပေါ်တွင်ကျူးလွန်သော ဆိုးဝါးသည့်အကြမ်းဖက်မှုများ များပြားလာခြင်း၊ ၎င်းတို့ အပေါ်တွင် လိင်မှု-အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုအားပေးသောအခြေအနေများဖန်တီးလာခြင်း - ဤကိစ္စကို အကြမ်းဖက်မှု နည်းလမ်းလက်နက်တရပ်အဖြစ်အသုံးပြုလာခြင်းအပါအဝင်။</p>
<p>၇-၁၀။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်တွင် အသက်ကိုခြိမ်းခြောက်သောဘဝအခြေအနေ များဖန်တီးခြင်း၊ ပြည်နှင့်ဒဏ်ခတ်ခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စုဝေးခေါ်ယူခြင်း၊ ခွဲခြားထားခြင်း၊ မောင်းထုတ်ခြင်း၊ အဓမ္မပြောင်းရွှေ့ စေခြင်း၊ စခန်းများ၊ ကျေးလက်ဒေသများ၊ ချောင်ချီချောင်ခြားရပ်ကွက်များ (သို့) အခြားသတ်မှတ်သည့်နေရာများသို့ ပြောင်းရွှေ့ စေခြင်း။</p>
<p>၇-၁၁။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မရှိမဖြစ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ တည်ဆောက်ပြုပြင်ထားသောအိုးအိမ် အဆောက်အဦး၊ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု - ဘာသာရေး နှင့်ဆက်စပ်သောပိုင်ဆိုင်မှုများကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ လုယက်ယူငင်ခြင်း။</p>
<p>၇-၁၂။ လူစုတစ်ခုနှင့်ဆက်စပ်ပါတ်သက်မှုပေါ်တွင်အခြေခံကာ လူတို့ အား (သို့) ၎င်းတို့ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား ခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း။</p>
<p>၇-၁၃။ မတူကွဲပြားခြင်း၊ အတိတ်ကအဖြစ်အပျက်များနှင့် အကြမ်းဖက်ရန်စေ့ဆော်မှုတွန်းအားများကို နိုင်ငံရေးအရ အရောင်ဆိုးခြင်း။</p>
<p>၇-၁၄။ အကာအကွယ်ရလူစုများ၊ လူထုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များကိုပစ်မှတ်ထားသည့် သွေးထိုးလို့ ဆော်သောစကားများပြောဆိုခြင်း၊ ဝါဒဖြန့် ခြင်းများ၊ မုန်းတီးရေးဟောပြောမှုများ များပြားလာခြင်း။</p>

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများ၊ အထူးသဖြင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုနှင့် လူသားချိုးနှွယ်ပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းသည် ဖြစ်စဉ်များဖြင့်လာသည်ဖြစ်ပြီး အစီအစဉ်ရေးဆွဲရန်၊ ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အချိန်လိုသည်။ ကျူးလွန်သူများက ကြိုတင် ပြင်ဆင်မှုမပါဘဲ တကွဲတပြားစီ၊ တမဟုတ်ချင်းဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု ရှင်းပြ၍ မရနိုင်ချေ။ ထို့ ပြင်ကျူးလွန်သူများအနေဖြင့် လုံလောက်သောသွင်းအားစုများကို ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်းမရှိဘဲ ကြီးမားကျယ်ပြန့် သောအကြမ်းဖက်မှုများကိုမလုပ်ဆောင်နိုင်ပေ။ ထိုသွင်းအားစုများကိုအလွယ်တကူလည်းမရနိုင်၊ ပြင်ဆင်ဖို့ ရာအတွက်လည်း အချိန်လိုလေသည်။ သို့ ဖြစ်၍ ဤဖြစ်စဉ်များရွေ့ လျှားနေစဉ်ကာလအတွင်း အဖြစ်အပျက်များ၊ လုပ်ဆောင်မှုများ၊ ပြောင်းလဲမှု များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ကာ ပါတ်သက်နေသူလူတစ်စုသည် ကြီးမားသောအကြမ်းဖက်မှုအခင်းအကျင်းတရပ်ကိုအကောင်အထည် ဖော်ရန်၊ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများကျူးလွန်ရန် တာဝန်လျှောက်လှမ်းနေကြကြောင်းသိနိုင်သည်။ သို့ မဟုတ် ထိုအဖြစ်အပျက် များ၊ လုပ်ဆောင်မှုများ၊ ပြောင်းလဲမှု များသည် ပြစ်မှုများကျူးလွန်ရန် ရေခဲမြေခံကိုဖန်တီးနေခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုအညွှန်းပြများကိုဖော်ထုတ်သိရှိရန်နှင့် ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများနှင့် အကျိုးအကြောင်းဆက်စပ်ပြန်ကိစ္စသည်လွယ်ကူ မည်မဟုတ်သော်လည်း၊ အလွန်တရာအရေးပါလှသည်။ အခြားသော ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြကိစ္စများနည်းတူ သည်မှာလည်း နောက်ခံ- ရေခဲမြေခံအခြေအနေများနှင့် ရှိနေနှင့်မည်ဖြစ်သော အခြားဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြကိစ္စများကိုပါထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်လိုလေသည်။

ယေဘုယျ ဘေးဖြစ်ချေပြက်စွ (၈)

<p>မောင်းခလုပ်များ။ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်မထင်ရသော်လည်း လက်ရှိအနေအထားများကိုပိုမိုဆိုးဝါးသွားစေနိုင်သော၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကိုစတင်ဖြစ်ပေါ်စေသော အဖြစ်အပျက်များ၊ အခြေအနေများဖြစ်သည်။</p>
<p>အညွှန်းပြများ။</p>
<p>၈-၁။ လုံခြုံရေးအင်အားစုများကိုရုတ်တရက်ဖြန့် ကျက်ချထားခြင်း (သို့) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများစတင်ဖြစ်ပွားခြင်း။</p>
<p>၈-၂။ အိမ်နားနီးချင်းနိုင်ငံတွင်ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ ဆိုးဝါးသောတင်းမာမှုများကူးစက်လာခြင်း။</p>
<p>၈-၃။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကဆောင်ရွက်မှုများကို နိုင်ငံတော်၏လုံခြုံမှုအားထိပါးသည်ဟုယူဆခြင်း။</p>
<p>၈-၄။ ရုတ်တရက် (သို့) ပုံမှန်သော အစိုးရအပြောင်းအလဲ၊ အာဏာလွှဲပြောင်းခြင်း၊ အစုအဖွဲ့ ဂိုဏ်းဂဏများ၏ နိုင်ငံရေးပါဝါ ဩဇာ အပြောင်းအလဲများ။</p>
<p>၈-၅။ ခေါင်းဆောင်များ၊ ထိပ်သီးပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဆန့်ကျင်ဖက်အုပ်စုဝင်များ၏ အသက်စည်းစိမ်၊ ရုပ်ခန္ဓာကျန်းမာသန်စွမ်းမှု၊ လွတ်လပ်မှု၊ လုံခြုံမှု တို့ ကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း။ အကြမ်းဖက်သမားများကတိုက်ခိုက်မှုများ စသည့်ဆိုးဝါးသောအကြမ်းဖက်မှုများ။</p>
<p>၈-၆။ ဘာသာရေးအထိမ်းအမှတ်ပွဲများ၊ တကယ် /ထင်ရသော ဘာသာရေးသဘောထားသေးသိမ်မှုများ (သို့) အရိုအသေတန်မူများ - နိုင်ငံပြင်ပမှအဖြစ်အပျက်များအပါအဝင်။</p>
<p>၈-၇။ အချို့ သောလူအုပ်စုများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များကိုပစ်မှတ်ထားသည့် လှုံ့ဆော်မှုများ၊ အမုန်းတရားဝါဒဖြန့် မှုများ။</p>
<p>၈-၈။ အထက်ပါလုပ်ဆောင်မှုများနှင့်ဆက်စပ်သည့် သန်ခေါင်စာရင်းကောက်မှု၊ ရွေးကောက်ပွဲ၊ ဆုံချက်လုပ်ရပ်များ၊ တိုလူအုပ်စု / ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရပ်တည်မှုဟန့်ချက်ပျက်ပြားစေသည့်အစီအမံများ။</p>
<p>၈-၉။ အမျိုးသားစီးပွားရေးနှင့် လုပ်သားအင်အားစုကိုထိခိုက်စေသောရုတ်တရက်ပြောင်းလဲမှုများ - ဘဏ္ဍာရေးအကြပ်အတည်း၊ သဘာဝဘေးဒဏ်နှင့် ရောဂန္ဓရကပ်များအပါအဝင်။</p>
<p>၈-၁၀။ အရပ်သားလူထုများ၊ အစုအဖွဲ့ များ၏ စားဝတ်နေမှုဘဝများကိုဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်စေသော သဘာဝသယံဇာတများတွေ့ရှိမှု - ရှာဖွေဖော်ထုတ်မှုစီမံကိန်းများ။</p>
<p>၈-၁၁။ လူထုအစုအဖွဲ့ များကြားတင်းမာမှုကိုပိုမိုဆိုးဝါးစေသော အတိတ်ကပြစ်မှုသင့်အဖြစ်အပျက်များ၊ နစ်နာထိခိုက်မှုများ၊ သမိုင်းဝင်ကာလများကို အထိမ်းအမှတ်ကျင်းပခြင်း - ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သူများကို ချီးမြှောက်အမွှမ်းတင်မှုများအပါအဝင်။</p>
<p>၈-၁၂။ တာဝန်ခံမှုဖြစ်စဉ်များ၊ အထူးသဖြင့် တရားမျှတမှုမရှိဟုယူဆနိုင်သည့် တာဝန်ခံမှုဖြစ်စဉ်များနှင့်ဆက်စပ်သောလုပ်ရပ်များ။</p>

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုဖြစ်စဉ်များသည်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုမတူညီပါ။ ကွဲပြားမှုများစွာရှိနိုင်သည်။ ကျူးလွန်သူများတွင်ရှင်းပြတ်သော အစီအစဉ်နှင့် လတ်တလောအကောင်အထည်ဖော် ရန်စွမ်းဆောင်ရည်များရှိလျှင် ပြစ်မှုဖြစ်စဉ်သည်လျှင်မြန်စွာဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ အခြားသောအခြေအနေများတွင်မူ ရှည်ကြာစွာဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သော ဆိုးဝါးသည့်တင်းမာမှုများ၊ အရေးအခင်းများ၏ နောက်ပိုင်း

ကာလများကျမှ ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဖြစ်ပွားလာတတ်သည်။ သို့ မဟုတ်အခြေအနေဆိုးတရပ်တွင် ရုတ်တရက်ဖြစ်လာသော မမျှော်မှန်းနိုင်သည့်အဖြစ်အပျက်၊ အခြေအနေတို့ ကြောင့် အနေအထားများချက်ချင်းပိုမိုဆိုးဝါးလာပြီး ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုများဖြစ်လာအောင်တွန်းပို့ လိုက်လေသည်။ ထိရောက်သော ရှေးဦးသတိပေးခြင်းလေ့လာဆန်းစစ်မှုများတွင် ထိုမမျှော်မှန်းနိုင်သည့်အဖြစ်အပျက်၊ အခြေအနေများနှင့် ဖြစ်လာနိုင်သောအကျိုးဆက်များကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားထားဖို့ လိုသည်။ အချို့ အကြောင်းအရာများသည် ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြသောတိုက်ရိုက် (သို့) အခြေခံကျသောကိစ္စများနှင့် ပါတ်သက်မှုမရှိဟု ထင်မြင်ရလျှင်သော်မှ ၎င်းတို့ ကိုဂရုမထားဘဲနေ၍မရချေ။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု	ဘေးဖြစ်ချေပြက်စွ (၉)။
-------------------------------	------------------------------

<p>တရုတ်တရုတ်တင်းမာမှုများ (သို့) အကာအကွယ်ရလူစု * များအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပုံစံများ။ အကာအကွယ်ရလူစုများအပေါ် ဆိုးရွားစွာဘက်လိုက်ဆက်ဆံမှုကိုဖော်ပြသောအတိတ်က (သို့) ယခုလက်ရှိအမှုအကျင့်များကြောင့် လူထုအစုအဖွဲ့ များအချင်းချင်းသော်၎င်း အစိုးရနှင့်သော်၎င်း တင်းမာမှုများဖြစ်လာပြီး ရက်စက်ယုတ်မာသည့်ပြစ်မှုများအတွက်ရေခံမြေခံများပေါ်ပေါက်လာစေခြင်း။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
၉-၁။	အတိတ်ကသော်၎င်း၊ ယခုလက်ရှိသော်၎င်း အကာအကွယ်ရလူစုများအပေါ် ဆိုးဝါးသောခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ သီးသန့် ခွဲခြား - နေရာချထားမှု၊ ချုပ်ချယ်တင်းကြပ်မှု၊ ဖယ်ကျဉ်မှု လုပ်ရပ်များ၊ ပေါ်လီစီများ၊ ဥပဒေများကျင့်သုံးခြင်း။
၉-၂။	အကာအကွယ်ရလူစုများ၏ တည်ရှိမှုကိုငြင်းဆန်ခြင်း၊ ၎င်းတို့ ၏ သီးခြားဖြစ်တည်မှုအသွင်သဏ္ဍာန်များကိုအသိအမှတ်ပြုရန်ငြင်းဆန်ခြင်း။
၉-၃။	အကာအကွယ်ရလူစုများအပေါ် ကျူးလွန်သောရက်စက်ယုတ်မာမှုများကို အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်းမရှိခဲ့သည့်သမိုင်းကြောင်း။
၉-၄။	ရပိုင်ခွင့်၊ သွင်းအားစုများရရှိမှုနှင့်ပါတ်သက်၍၎င်း၊ လူမှု-စီးပွားမညီမျှမှုများနှင့်ပါတ်သက်၍၎င်း၊ ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်မှုတွင် ပါဝင်ခွင့်နှင့်ပါတ်သက်၍၎င်း၊ လုံခြုံမှု၊ အစုအဖွဲ့ ၏ သီးခြားအသွင်အပြင်၊ အစုအဖွဲ့ အပေါ်အမြင် နှင့်ပါတ်သက်၍၎င်း အကာအကွယ်ရလူစုများအချင်းချင်း၊ (သို့) အစိုးရနှင့်အတိတ်က(သို့) ယခုလက်ရှိဖြစ်နေသော တင်းမာမှုများ၊ ပဋိပက္ခများ။
၉-၅။	နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမှုရေး၊ တည်နေရာပထဝီအနေအထား - စသောကွဲပြားမှုများအရဖွဲ့ စည်းကြသည့် အခြားသော အစုအဖွဲ့ များ နှင့် အတိတ်က (သို့) ယခုလက်ရှိဖြစ်နေသော ဆိုးဝါးသည့်တင်းမာမှု၊ ပဋိပက္ခများ သည် လူမျိုးရေးအသွင်၊ လူမျိုးစုရေးအသွင်၊ မျိုးနွယ်စုရေးအသွင်၊ ဘာသာရေးအသွင် ရွေ့ လျှားပြောင်းလဲသွားနိုင်ခြင်း။
၉-၆။	သီးခြားဖြစ်တည်မှုအသွင်သဏ္ဍာန်ပေါ်အခြေခံကာဖြစ်ပေါ်သော တင်းမာမှုများ၊ ပဋိပက္ခများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် နိုင်ငံတော်အဆင့်နည်းလမ်းများ၊ ကြိုးပမ်းမှုများမရှိခြင်း။

*မှတ်ချက်။ ဤစာတမ်း၏ မူဘောင်အတွင်း "အကာအကွယ်ရလူစု" ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို အပိုင်း-၁ - ရက်စက်ယုတ်မာသောပြစ်မှုဒဏ်ခံစားရနိုင်သူများ တွင် ကြည့်ပါ။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်ခြင်းသည် သီးခြားဖြစ်တည်မှုအပေါ်တွင်အခြေပြုသော အစွန်းရောက်သည့်ပြစ်မှုဖြစ်သည်။ “သီးခြားဖြစ်တည်မှု” ကို မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် (သို့) နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် အုပ်ချုပ်သူအထက်လွှာလူတန်းစားများက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြောင်းလဲဖွင့်ဆိုခြင်းပြုနိုင်သည်။ လူ့ အဖွဲ့ အစည်းအတွင်း အကွဲအပြားကိုပိုမိုဆိုးဝါးစေရန်ပြုလုပ်နိုင်သည်။ သီးခြားဖြစ်တည်မှုအပေါ်တွင်အခြေပြုသောပဋိပက္ခ၏ ရေသောက်မြစ်သည် လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် ဘာသာရေးအရ တသီးတခြားဖြစ်သောအုပ်စုများအတွင်း တကယ်ရှိသော /ထင်ရသော ကွဲပြားမှုများဖြစ်၏။ ထိုကွဲပြားမှုများမှအစပြုကာ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းက ဖော်ပြသော ပြစ်မှုကြီးသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည် ။ အခြားသောရေသောက်မြစ်အကြောင်းတရားများလည်းရှိသေး၏။ နိုင်ငံရေးအရသော်၎င်း၊ တည်နေရာပထဝီအနေအထားအရသော်၎င်း ကွဲပြားခြားနားမှုများသည် လူမျိုးရေးအသွင်၊ လူမျိုးစုရေးအသွင်၊ မျိုးနွယ်စုရေးအသွင်၊ ဘာသာရေးအသွင်ရွှေ့ လျှားပြောင်းလဲသွားနိုင်လေသည်။

သို့ သော် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း၊ ပြည်သူလူထုအတွင်း မတူကွဲပြားမှုတည်ရှိနေခြင်းသည် ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စတစ်ခုမဟုတ်ပေ။ အုပ်စုများအတွင်း ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပေါ်စေသောကွဲပြားခြားနားမှုသည်လည်း ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စတစ်ခုမဟုတ်ပေ။ ဘေးဖြစ်ချေပြကိစ္စသည်ကား မတူကွဲပြားမှုကိုအချေပြသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်၏။ အတောမသတ်ဖြစ်ပေါ်နေသောခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအမျိုးမျိုးသည် လူ့ အဖွဲ့ အစည်းအတွင်းအကွဲအပြားကိုကြီးမားစွာမြှင့်တင်ပေးသည်။ ကြီးမားသောအကွဲအပြားသည် လူစုလူဝေးဖြင့် အကြမ်း ဖက်မှု၏ပင်မအကြောင်းတရားဖြစ်လာသည်။ လူအုပ်စုဖြင့်ဖြစ်ကြရာတွင် မိမိတို့ ဘက်ကမှန်သည်ဟုယုံကြည်မှုလည်း ဖြစ်လာသည်။ လူအစုအဖွဲ့ အလိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပါလျှင် နက်ရှိုင်းသောမကျေနပ်မှုများသည်ပင် မတရားပြုကျင့်မှုပုံစံ အမျိုးမျိုးသို့ ၊ ထိုမှတစ်ဆင့် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု ဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြကိစ္စ (၁၀)။

<p>အကာကွယ်ရလူစုကိုအလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့ သော်၎င်း ချေမှုန်းရန် ရည်ရွယ်ချက်၏ လက္ခဏာများ။</p> <p>အကာအကွယ်ရလူစုကို၎င်းတို့ ၏လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် ဘာသာရေးအရ ဖြစ်တည်မှု (သို့) ထိုဖြစ်တည်မှုအပေါ်ထားရှိသော အမြင်ပေါ်တွင်အခြေပြုကာ ထိုလူစုအားလုံး (သို့) အချို့ ကို ချေမှုန်းရန် လက်တွေ့ လုပ်၍သော်၎င်း၊ လုပ်သင့်သည်ကို မလုပ်ဘဲနှင့်သော်၎င်း ဆောင်ရွက်မည့်ရည်ရွယ်ချက်ကို ညွှန်ပြသည့် အဖြစ်မှန်အချက်အလက်များ၊ အခြေအနေများ။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
၁၀-၁။	<p>အကာအကွယ်ရလူစုကိုပစ်မှတ်ထားသော တိုက်ရိုက်ရည်ရွယ်ချက်(သို့) လှုံ့ ဆော်မှုကိုပြောဆိုခြင်းပေါ်ပြုနေသည့်သတင်းပေးချက် (သို့) အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်သည့် မသိမသာအထာပေးချက်သည် ပစ်မှတ်လူစုကိုတိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခြင်းသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည်ဟု ကျိုးကြောင်းပြယူဆနိုင်သော တရားဝင်စာရွက် စာတမ်းများ၊ နိုင်ငံရေးကြေငြာချက်များ၊ မီဒီယာမှတ်တမ်းများ(သို့) အခြား စာရွက်စာတမ်းများ။</p>
၁၀-၂။	<p>အကာအကွယ်ရလူစုအဖွဲ့ ဝင်များ၊ အထူးသဖြင့် လူတချို့ ကိုအထူးရွေးချယ်ပစ်မှတ်ထား၍ မြန်မြန်သော်၎င်း၊ တဖြည်းဖြည်း သော်၎င်း အစဖျောက်ပစ်ခြင်းဖြင့် ထိုအစုအဖွဲ့ အားပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်းဆောင်ရွက်ခြင်း။</p>
၁၀-၃။	<p>အကာအကွယ်ရလူစု၏ အသက်စည်းစိမ်၊ လွတ်လပ်မှု၊ ရုပ်ပိုင်းနှင့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာသန်စွမ်းမှုကို ထိခိုက်စေသော</p>

ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ၊ စံနှစ်တကျ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း (သို့) ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်း /အကြမ်းဖက်ခြင်းများ - အစတိုး ဖျောက်ဖျက်သည်ထိမဟုတ်။
၁၀-၄။ အကာအကွယ်ရလူစုဝင်အမျိုးသမီးများ၏ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးရပိုင်ခွင့်ကို ဆိုးဝါးစွာထိခိုက်စေသော၊ (သို့) လူစုမှ ကလေးသူငယ်များကိုအတင်းအဓမ္မခွဲခြား၊ အခြားသို့ ပို့ဆောင်ခြင်းကို စဉ်းစားခွင့်ပြုသော ပေါ်လီစီများ၊ အစီအမံများ ဖော်ဆောင်ခြင်း။
၁၀-၅။ အကာအကွယ်ရလူစုပေါ်တွင်အထူးသဖြင့်ဥပါဒ်ပြုသော၊ လူ့ သိက္ခာဆုံးရှုံးစေသောနည်းလမ်းများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများ ကျင့်သုံးခြင်း။ ထိုပြုလုပ်ခြင်းများတွင် အရှက်ရစေရန်၊ ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်စေရန် ပြုခြင်းဖြင့် လူစုပြိုကွဲသွားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်ကိုတွေ့ ရှိရခြင်း။ (သို့) အကာအကွယ်ရလူစု၏ ဖြစ်တည်မှုဖော်ပြချက်ကိုပြောင်းလဲသွားစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်ကိုတွေ့ ရှိရခြင်း။
၁၀-၆။ အကာအကွယ်ရလူစုပေါ်တွင်အထူးသဖြင့်ဥပါဒ်ပြုသော နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်တားမြစ်ထားသော အကြမ်းဖက်မှု နည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်း - နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင်တားမြစ်ထားသောလက်နက်များအသုံးပြုခြင်းအပါအဝင်။
၁၀-၇။ အကာအကွယ်ရလူစုနှင့် ၎င်း၏ရပ်တည်မှုအပေါ်တွင်ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်းကို ပြည်သူ့အများ အပျော်ကြီးပျော်နေပုံဖော် ပြုခြင်း။
၁၀-၈။ အကာအကွယ်ရလူစု၏ အိုးအိမ်များ၊ လယ်ယာများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အခြားအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအထိမ်းအမှတ်များ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုဖျက်ဆီးခြင်း။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စုနှင့် ဘာသာရေးအစုအဖွဲ့ ကို အလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့ သော်၎င်း ဖျက်ဆီးချေမှုန်းရန်ရည်ရွယ်ချက်သည် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဖြစ်မှု၏ အခြေခံအကျဆုံးလည်းဖြစ်သည်။ သက်သေပြရန်အခက်ခဲဆုံးလည်းဖြစ်လေသည်။ ရှေးဦးသတိပေးခြင်းအားဖြင့်ခန့် မှန်းတွက်ဆရန်လည်းစိန်ခေါ်မှုများစွာရှိသည်။ များစွာသောအဖြစ်အပျက်များတွင် ဖြစ်ပျက်ပြီးမှ သာလျှင် ရည်ရွယ်ချက်ကိုဖော် ထုတ်နိုင်လေသည်။ ပုံစံအားဖြင့်မူ တာဝန်ခံခြင်းလုပ်ငန်း၏ဖြစ်စဉ်များ အတွင်းမှာပေါ်လာသည်။ တစ်ခါတရံ ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်လာသောအချိန်တွင် အကြမ်းဖက်မှုရေချိန်မြင့်နေချိန်ဖြစ်၍ ကာကွယ်တားဆီးရန်အလွန်နောက်ကျ သွားပြီဖြစ်လေသည်။

သို့ သော်ငြားလည်း သတိပေးအချက်ပြနိုင်သော ရှေးဦးပေါ်လာသည့်အညွှန်းပြတချို့ ရှိသည်။ ရှင်းရှင်းပြတ်ပြတ်ဖော်ပြနိုင်သော အညွှန်းပြများတော့မဟုတ်။ အချို့ သော လုပ်ရပ်၊ အပြုအမူတို့ ကိုကောက်ချက်ဆွဲခြင်း၊ ကျိုးကြောင်းသုံးသပ်ခြင်းမှ သတ်ဖြတ် ချေမှုန်းခြင်းတခု ကျူးလွန်ရန်ရည်ရွယ်ချက်တခု၊ အစီအစဉ်တခု ရှိနေနိုင်ကြောင်း သေချာပေါက်မပြောနိုင် သော်လည်း ယုံကြည် လောက်သည်ဟု အဖြေတခုရရှိနိုင်သည်။

အညွှန်းပြများသည် ပေါ်လွင်ထင်ရှားသောဖျက်ဆီးခြင်းနည်းလမ်းများဖြစ်နိုင်သလို မသိမသာ-တစတစနှင့် တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော နည်းလမ်းများလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ နောက်ဆုံးရလဒ်မှာတော့အတူတူပင်။

မူခင်းဥပဒေတွင်ဆိုလျှင်ရည်ရွယ်ချက်ရှိခြင်းကို အစိုးရတရပ် (သို့) အဖွဲ့ အစည်းတခု၏ စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီတို့ နှင့်ဆက်စပ် ပြသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေ၌လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကိုဖွင့်ဆိုရာတွင် ဤသို့ ဆက်စပ်ခြင်းမရှိ။ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုသည် သူ့ အလိုလိုဖြစ်သောလုပ်ရပ်မဟုတ်သောကြောင့် အဆိုပါ စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီတို့ မရှိလျှင်ကျူးလွန်နိုင်ဖို့ ရာဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း။	ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြက်စွ (၁၁)။
--	------------------------------------

<p>အရပ်သားလူထု * ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့် ပြန့် (သို့) စံနစ်တကျ တိုက်ခိုက်မှု၏ လက္ခဏာများ။ မည်သည့်အရပ်သားလူထုပေါ်တွင်ဖြစ်စေ ပြုကျင့်သော အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်၏လက္ခဏာ - အင်အားသုံးအကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် အခြားသောအကြမ်းဖက်ခြင်းများတွင် ထုထည်ကြီးမားစွာ၊ အတိုင်းအတာကျယ်ပြန့် စွာ၊ မကြခဏဖြစ်ခြင်း (ကျယ်ပြန့် သောအကြမ်းဖက်မှု) နှင့် အချိန်ပိုင်းခြားအလိုက်၊ ဆင်တူသောအတိုင်းအတာနှင့် ဖွဲ့ စည်းမှုဖြင့်ဖြစ်ခြင်း (စံနစ်တကျအကြမ်းဖက်မှု) တို့ ရှိသည်။</p>	
အညွှန်းပြများ။	
၁၁-၁။	အရပ်သားလူထုများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအမျိုးမျိုး၏လက္ခဏာများ (သို့) ရွေးထုတ်သောလူစုတစ်စုနှင့် ၎င်းတို့ ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးအထိမ်းအမှတ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု။
၁၁-၂။	ပစ်မှတ်ထားသောအရပ်သားလူထုများ၊ ပစ်မှတ်ထားသောဒေသများပိုမိုများပြားလာခြင်း (သို့) အရပ်သားလူထုများ အပေါ် ကျူးလွန်သောအကြမ်းဖက်မှု အကြိမ်၊ အမျိုးအစား၊ အတိမ်အနက် နှင့် အတိုင်းအတာများပြားလာခြင်း။
၁၁-၃။	အရပ်သားလူထုအပေါ် ကျူးလွန်သောအကြမ်းဖက်မှု၏ ဖွဲ့ စည်းစီစဉ်ပုံ၊ ကြီးကြပ်ညွှန်ကြားပုံနှင့် အသုံးပြုသည့်လက်နက်များ အဆင့်မြင့်လာခြင်း။
၁၁-၄။	အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များဖြစ်ပေါ်စေရန် မီဒီယာ (သို့) အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် ရန်တိုက်ခြင်း၊ လှုံ့ဆော်ခြင်း။
၁၁-၅။	အရပ်သားလူထုများကိုတိုက်ခိုက်ရန် စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီ များချမှတ်ခြင်း၏လက္ခဏာများ။
၁၁-၆။	အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များတွင်အသုံးပြုနိုင်ရန် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးအဆောက်အဦများတည်ဆောက်ခြင်း။
၁၁-၇။	ရန်လိုသောလုပ်ရပ်များ၊ စစ်မက်ကိစ္စများတွင် အရေးပါသည့် အများပိုင် (သို့) ပုဂ္ဂလိကပိုင် သွင်းအားစုများကို အသုံးပြုခွင့်ရှိခြင်း၊ ပိုမိုသုံးစွဲလာခြင်း - ပြင်းထန်သောဘေးဥပါဒ်ဖြစ်စေနိုင်သော၊ သေကြေပျက်စီးမှုဖြစ်စေနိုင်သော လက်နက်များ၊ အခြားကိရိယာတန်ဆာပလာများကိုအများအပြားရယူခြင်းအပါအဝင်။
၁၁-၈။	အရပ်သားနှင့် စစ်ရေးပစ်မှတ်မခွဲခြားသော၊ ထုနှင့်ထည်နှင့်ဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ လူထုအစုအဖွဲ့ များကိုဖိနှိပ်သော၊ ချိန်နဲ့ စေသော အကြမ်းဖက်မှုနည်းလမ်းများကို ဖန်တီးပြုပြင်ခြင်း၊ တိုးတက်သုံးစွဲလာခြင်း လက္ခဏာရပ်များ။

* မှတ်ချက်။ ဤမူဘောင်စာတမ်း၏ နောက်ခံအနေအထားတွင် "အရပ်သားလူထု" ၏ ဖွင့်ဆိုအဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်ရန် အပိုင်း-၁၊ ရက်စက်ယုတ်မာသော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုကိုခံစားရသူများတွင်ရှိပါ။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းတွင် အတိုင်းအတာကျယ်ပြန့် သောအကြမ်းဖက်မှု (အရေအတွက်အရ) (သို့) နည်းလမ်း တကျဆောင်ရွက်ခြင်း (အရည်အချင်းအရ) တို့ ပါဝင်သည်။ ဤတွင် မတော်တဆ၊ ကံကျ၊ တက္ခိုတပြားစီ အကြမ်းဖက်မှုများကို

ထည့်သွင်းမထားသည်ကိုတွေ့ ရမည်။ အကြောင်းမှာ - လူသားမျိုးနွယ်ပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများသည်ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထိုပြစ်မှု၏လက္ခဏာဖြစ်သော အကြမ်းဖက်မှုမျိုးကိုဆောင်ရွက်ရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုအတိုင်းအတာတရပ်လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းကိုအညွှန်းပြအမျိုးမျိုးဖြင့်ဖော်ထုတ်နိုင်သည်။ တချို့မှာအကြမ်းဖက်မှုပြုရန် လိုအပ်သည့်အရာများ၊ နည်းလမ်းများကိုဖော်ပြပြီး၊ နောက်တချို့မှာ အကြမ်းဖက်မှုဆောင်ရွက်ပုံ ပုံစံကိုဖော်ပြသည်။ ပဋိပက္ခတခု၏ ရှေးဦးကာလများတွင် အညွှန်းပြများကိုဖော်ထုတ်ခြင်းသည် အခြေအနေဆိုးများပိုမိုဆိုးဝါးလာပြီး လူသားမျိုးနွယ်ပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများဖြစ်လာနိုင်ခြင်းကိုကြိုတင်ခန့်မှန်းရန် ထောက်ပံ့နိုင်သည်။ အခြားသောအညွှန်းပြများက ပြုမူလုပ်ဆောင်မှုပုံစံများကိုဖော်ပြသည်။ ပဋိပက္ခအခြေအနေပင်မရှိသေးမီ ဖော်ပြနိုင်၏။ ၎င်းတို့သည်စောစီးစွာပေါ်လာလေ့ရှိ၍ စံနစ်တကျကြီးမားသောအကြမ်းဖက်မှုကိုပြုလုပ်ရန်စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်မှု (သို့) အရပ်သားလူထုများကိုသော်၎င်း၊ ထိုလူထုထဲမှရွေးချယ်သောအစုတစုကိုသော်၎င်း အခြားသောနည်းလမ်းများဖြင့်ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ရန်ပြင်ဆင်ခြင်း စသည်တို့ကိုညွှန်ပြနိုင်သည်။ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်ပုံစံဖော်ပြခြင်း ကိုစောစီးစွာသိရှိမှသာလျှင်ထိုပြစ်မှုအားကာကွယ်တားဆီးရန် နည်းလမ်းဗျူဟာများပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပေမည်။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း။	ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြကိုစွ (၁၂)။
<p>အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်ရန် ပေါ်လီစီ (သို့) အစီအစဉ်၏ လက္ခဏာများ။ မည်သည့်အရပ်သားလူထုပေါ်တွင်ဖြစ်စေ-ဆိုးဝါးသောအကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ရန် အစိုးရ (သို့) အဖွဲ့ အစည်းတခုမှ သိသာမြင်သာစွာသတ်မှတ်ခြင်း၊ တရားဝင်အတည်ပြုခြင်းမပြုဘဲနှင့် ပေါ်လီစီတရပ်ချမှတ်ထားရှိခြင်းကို ညွှန်ပြသော အဖြစ်မှန်အချက်အလက်များ၊ သက်သေများ။</p>	
<p>အညွှန်းပြများ။</p>	
<p>၁၂-၁။ အရပ်သားလူထုများ၊ အကာအကွယ်ရလူစုများကိုပစ်မှတ်ထားသောအစိုးရ (သို့) အဖွဲ့ အစည်း၏ စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီရှိ နေကြောင်းတိုက်ရိုက်သက်သေပြနိုင်သော (သို့) ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာကောက်ချက်ဆွဲပြနိုင်သော တရားဝင်စာရွက် စာတမ်းများ၊ နိုင်ငံရေးကြေငြာချက်များ၊ မီဒီယာမှတ်တမ်းများ (သို့) အခြား စာရွက်စာတမ်းများ။</p>	
<p>၁၂-၂။ အရပ်သားလူထု၏ အစိတ်အပိုင်းအမျိုးမျိုးပေါ်တွင် ခွဲခြားကျင့်သုံးသော လုံခြုံရေးစီမံချက်များ။</p>	
<p>၁၂-၃။ အရပ်သားလူထုကြီးကို ဖွဲ့ စည်းထားသောလူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု၊ ဘာသာရေးအစု၊ နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့ များတွင် အချိုးအစား အပြောင်းအလဲ များဖြစ်ပေါ်လာစေသောအစီအမံများကျင့်သုံးခြင်း၊ အထူးသတ်မှတ်သော ဒေသများတွင်ကျင့်သုံးမှုလည်း ပါဝင်သည်။</p>	
<p>၁၂-၄။ စဉ်ပြိုင်အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ လွတ်လပ်စွာစီမံဆောင်ရွက်ခွင့်ရသော နိုင်ငံရေး-စစ်ရေးအဆောက်အဦများ တည်ထောင်ခြင်း၊ အခြားသော လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု၊ အမျိုးသားအစုအဖွဲ့၊ နိုင်ငံရေးအစုအဖွဲ့ တွင်ပါဝင်သူ လက်မရွံ့ အဖွဲ့ သားများ၏ ကွန်ယက် များဖွဲ့ စည်းခြင်း။</p>	
<p>၁၂-၅။ အရေးပါသောအများပိုင် (သို့) ပုဂ္ဂလိကပိုင် စစ်ရေး (သို့) အခြားသွင်းအားစုများကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်း။</p>	
<p>၁၂-၆။ နိုင်ငံတွင်းတွင်အလွယ်တကူမရရှိနိုင်သော လက်နက်များ၊ အခြားနည်းလမ်းကိရိယာများကိုရရှိခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်း။</p>	

၁၂-၇။ အရပ်သားလူထုများအပေါ်အသုံးပြုရန် လက်နက်ကိုင်တပ်များကို အလုံးအရင်းဖြင့်စုဆောင်းပြင်ဆင်ခြင်း။
၁၂-၈။ အရပ်သားလူထုများ၊ အကာအကွယ်ရလူထုများအပေါ်တွင်အကြမ်းဖက်ရန်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ အားပေးခြင်း (သို့) အကြမ်းဖက်မှုကိုအားပေးရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုတမင်တကာမလုပ်ခြင်း၊ လစ်လျူရှုလွှတ်ပေးထားခြင်း။
၁၂-၉။ အရပ်သားလူထုများ၊ အကာအကွယ်ရလူထုများ(သို့) ၎င်း၏တချို့ တပိုင်း အပေါ်တွင်ကျယ်ပြန့်စွာ၊ စံနစ်တကျ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအထိမ်အမှတ်များကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း။
၁၂-၁၀။ အကြမ်းဖက်မှုတွင် နိုင်ငံတော်အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အဆင့်မြင့်နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအာဏာပိုင်များပါဝင်နေခြင်း။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းတွင် အတိုင်းအတာကျယ်ပြန့်ခြင်း (သို့) နည်းလမ်း တကျဆောင်ရွက်ခြင်း တို့ ပါဝင်သည် အပြင် - အစိုးရ (သို့) အဖွဲ့ အစည်း၏ တိုက်ခိုက်မှုပြုရန်ပေါ်လီစီကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းလည်းပါဝင်၏။ ပြစ်မှုနှင့်ပါတ်သက်၍ ရောမခုံရုံးဥပဒေပြဌာန်းချက် ၇(၁) တွင်ဤအချက်ကိုဖွင့်ဆိုထားသော်လည်း၊ ပြဌာန်းချက် ၇(၂)(က) တွင် တွေ့နိုင်သည်။ အစီအမံရှိခြင်း၊ ပေါ်လီစီတရပ်ချမှတ်ထားရှိခြင်းကိုပြရန် အများမြင်သာစွာသတ်မှတ်ခြင်း၊ တရားဝင်အတည်ပြုခြင်းရှိနေဖို့ မလိုပါ။ အဖြစ်အပျက်-အခြေအနေအလုံးစုံပေါ်တွင် ကျိုးကြောင်းပြကောက်ချက်ဆွဲယူနိုင်သည်။ အကြမ်းဖက်မှုပြုရန် အစီအစဉ် ဆွဲခြင်း၊ အားပေးခြင်း၊ မြေတောင်မြှောက်ပေးခြင်းတို့ ကို သိသာမြင်သာသည် မဟုတ်သော်လည်း၊ ရှေးဦးအညွှန်းပြများက မည်သို့ မည်ပုံဆိုသည်ကိုညွှန်ပြနေခြင်း။ ကျယ်ကျယ်ပြန့် ပြန့် (သို့) စံနစ်တကျဆောင်ရွက်ရန်ပြင်ဆင်နေ ခြင်းကို သက်ဆိုင်ရာအညွှန်းပြကဖော်ပြခြင်းသည် စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီများရှိကြောင်းထောက်ပြခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အခြားတဘက်တွင် စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီတို့ ရှိခြင်းသည် စံနစ်တကျတိုက်ခိုက်မှုပြုရန်ဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြနိုင်သည်။ ၎င်းနှစ်ခုကို ခွဲခြားသိရှိရန်မလွယ်ကူပေ။

စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ဘေးဖြစ်နိုင်ချေပြကိစ္စ (၁၃)။

နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှအကာကွယ်ရသူများ *ကို ဆိုးရွားစွာခြိမ်းခြောက်မှုများ။
 ပဋိပက္ခ၏ဆက်စပ်လုပ်ရပ်များသည် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှအကာကွယ်ရသူများ၏ အသက်စည်းစိမ်နှင့် ရုပ်ခန္ဓာကျန်းမာသန်စွမ်းမှုကို ဆိုးဝါးစွာ ခြိမ်းခြောက်နေခြင်း ။

အညွှန်းပြများ။

- ၁၃-၁။ ပဋိပက္ခ၏ဘက်နှစ်ဘက်တွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့ အစည်းများပြိုကွဲခြင်း (သို့) ၎င်းအဖွဲ့ အစည်းများအတွင်း အဆင့်ဆင့် ထိန်းချုပ်အမိန့် ပေးမှုအစဉ် မရှိခြင်း /ပြိုကွဲသွားခြင်း။
- ၁၃-၂။ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်သဘောတူညီချက်နှင့် လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းများကို အတိတ်ကနှင့် ယခုလက်ရှိ ဖောက်ဖျက်မှုအပေါ်အခြေပြုကာ ဆန့်ကျင်ဘက် တဖက်နှင့်တဖက် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့လာခြင်း။
- ၁၃-၃။ ပဋိပက္ခ၏ဘက်နှစ်ဘက်တွင် ပါဝင်သောဆန့်ကျင်ဘက်အဖွဲ့ အစည်းများ အတွင်း အယူဝါဒပြင်းထန်သူများ၊ အစွန်းရောက်

သူများ များပြားလာခြင်း။
၁၃-၄။ နိုင်ငံတော်အပေါ်တွင်သစ္စာရှိခြင်း၊ တိုက်ခိုက်နေသောအဖွဲ့ အစည်းပေါ်တွင်သစ္စာရှိခြင်းကို လူမျိုးစုအရေး၊ ဘာသာရေး တို့ နှင့်တိုင်းတာခြင်း၊ ၎င်းကိုအားပေးခြင်း။
၁၃-၅။ ရန်သူအဖွဲ့ အစည်းဝင်များ၊ လူထုတွင်းမှအချို့ အစုအဖွဲ့ ဝင်များ၏ လူ့ သိက္ခာကိုဖျက်ဆီးသောလုပ်ရပ်များ (သို့) ၎င်းတို့ ၏ ဘာသာ၊ လူမျိုးစုရေးရာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် တန်ဖိုးများ၊ အရေးပါသောအရာများ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကို မလေးမစားပြုသောလုပ်ရပ်များ။
၁၃-၆။ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုတွင်မပါဝင်သော်လည်း ဆန့် ကျင်ဘက်အဖွဲ့ အစည်းကိုထောက်ခံသူများ (သို့) ထင်မြင်ခံရသူများ အပါအဝင် လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေမှအကာကွယ်ရသူများ၏ အခွင့်အရေးများကိုဆိုးဝါးစွာထိပါးစေ သောအစီအမံများကျင့်သုံးခြင်း။
၁၃-၇။ အကြောက်တရားပြန့် နှံ့ စေရန်၊ ခြိမ်းခြောက်ရန်၊ စိတ်ဓါတ်ပျက်ပြားစေရန်၊ စစ်အင်အားပြုရန်၊ စွန့် ခွာထွက်ပြေးစေရန်၊ ထပ်မံအကြမ်းဖက်မှုအတွက်ပြင်ဆင်ရန် နည်းလမ်းတရပ်အဖြစ်ပြုလုပ်ခြင်းအပါအဝင် လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ် ဥပဒေမှ အကာကွယ်ရသူများအပေါ်တွင် အကြမ်းဖက်ရန်လို့ ဆော်မှု၊ ခြိမ်းခြောက်မှုအတွက် ဆွေးနွေးတိုင်ပင် ညှိနှိုင်းမှုများ၊ စီမံချက်များရှိနေကြောင်း သက်သေအထောက်အထား။
၁၃-၈။ လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေမှအကာကွယ်ရသူများ၏ အသက်ရှင်သန်မှုအတွက်မရှိမဖြစ်သော ထောက်ပံ့ပစ္စည်း များ၊ အသုံးအဆောင်များ၊ ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ကျန်းမာရေးဆေးဝါးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီများ ကို သယ်ယူပို့ ဆောင်မှု၊ ရရှိသုံးစွဲနိုင်မှုကို နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ တားဆီးခြင်းရှိကြောင်း သက်သေအထောက်အထား။
၁၃-၉။ များပြားသောလူထုကို သယ်ယူပို့ ဆောင်ရန်၊ ပြောင်းရွှေ့ ရန်၊ အကျဉ်းချထားရန် (သို့) ၎င်းတို့ အပေါ်တွင် ဆေးဝါး စမ်းသပ်မှုများပြုလုပ်ရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ဝန်ထမ်းအင်အားနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ ဆောင်ရေးအစီအမံများကို ပြင်ဆင် နေကြောင်း သက်သေအထောက်အထား။
၁၃-၁၀။ လူတို့ အား မဖြစ်သင့်သောနာကျင်ခံစားမှု၊ အလွန်အကျွံဥပါဒ်ဖြစ်စေမှု၊ လူသူမရွေးထိခိုက်စေမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အား ရေရှည်၊ ကျယ်ပြန့် စွာ ဆိုးဆိုးဝါးဝါးပျက်စီးစေသော လက်နက်များ၊ ကျည်ဆံ-ဒုံးပျံများ၊ ဝတ္ထု-ပစ္စည်းများကို ရရှိစေ ရန်၊ သုံးစွဲစေနိုင်ရန်၊ သိုလှောင်ရန်၊ ဝယ်ယူစုဆောင်းရန်၊ ထုတ်လုပ်ရန်၊ တီထွင်ရန်၊ စီမံပြင်ဆင်ရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၏ သက်သေအထောက်အထား။
၁၃-၁၁။ အထက်အပိုဒ် ၁၃-၁၀ ပါတို့ ကိုဆောင်ရွက်ထားသည်ဟုစွပ်စွဲခံရခြင်းအား လွတ်လပ်သော၊ တတ်ကြွမ်းကျင်သောအဖွဲ့ များက စစ်ဆေးခြင်းကိုခွင့်ပြုရန် ငြင်းဆန်ခြင်း (သို့) စစ်ဆေးခြင်းကိုတားဆီးရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း။
၁၃-၁၂။ လူတို့ ကိုဖမ်းဆီးအကျဉ်းချထားခြင်း၊ အကျဉ်းစခန်းများရှိခြင်းကို ဝန်ခံအသိအမှတ်ပြုရန်ငြင်းဆန်ခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) ကိုယ်စားလှယ်များ၏ လာရောက်မှုကိုငြင်းဆန်ခြင်း။
၁၃-၁၃။ အတိုင်းအဆမဲ့၊ အကန့် အသတ်မဲ့ အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို ခွင့်ပြုသောဥပဒေများ၊ စစ်မက်ဖက်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာလမ်းညွှန် များထုတ်ပြန်ထားခြင်း၊ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုတားဆီးရန်မပြုလုပ်ခြင်း၊ လူသူထူထပ်သောနေရာများတွင် စစ်ဆင်ရေးများဆောင်ရွက်ခြင်း၊ စစ်ရေးနှင့်ဆိုင်သောပစ်မှတ်များကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း။
၁၃-၁၄။ အပိုဒ် ၁၃-၁၃ ပါ စစ်ဆင်ရေးများ၊ တိုက်ခိုက်မှုများ များပြားလာခြင်း။
၁၃-၁၅။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးသူအဖွဲ့ အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုတပ်ဖွဲ့ များ၏ အမှတ်အသား

<p>တံဆိပ်များကိုအသုံးပြုခြင်း၊ ယူနီဖောင်းမပါ ထင်ရှားသောစစ်သားအင်္ကျီများမပါဘဲ အရပ်သားအယောင်ဆောင်ခြင်း စသည် ကောက်ကျစ်လှည့်ဖျားမှုများဖြင့် စစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းများအသုံးပြုခြင်း။</p>
<p>၁၃-၁၆။ စစ်မက်ရေးရာလိုအပ်ချက်မဟုတ်ဘဲ လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေမှအကာကွယ်ရသူများပိုင်ဆိုင်သော ယဉ်ကျေးမှု-လူမှုရေး-ဘာသာရေးဖြစ်တည်မှု၏ အစိတ်အပိုင်းများ၊ အထိမ်းအမှတ်များ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများ ကိုယူသုံးခြင်း၊ သိမ်းယူခြင်း၊ လုယက်ခြင်း၊ တမင်တကာဖျက်ဆီးခြင်း၊ ထိခိုက်ပျက်စီးစေခြင်း၊ ဤကဲ့သို့ ပြုရန်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။</p>
<p>၁၃-၁၇။ မည်သူ့ ကိုမျှမချွင်းမချန် - အားလုံးအပြတ်ရှင်းရန်ပေးသောစစ်မိန့် (သို့) ခြိမ်းခြောက်မှု။</p>
<p>၁၃-၁၈။ အကျိုးဝင်သည့်လူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှအကာကွယ်ပေးသော အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ ရုပ်ခန္ဓာ ကျန်းမာသန်စွမ်းခွင့် စသည်တို့ကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ ဥပဒေ၏အကျိုးဝင်မှုကိုငြင်းဆန်ခြင်း၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုကိုခြိမ်းခြောက်ခြင်း မည်သော လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ အစီအမံများ။</p>

* မှတ်ချက်။ ဤမူဘောင်စာတမ်း၏ နောက်ခံအနေအထားတွင် "နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေမှ အကာအကွယ်ရသူများ" ၏ ဖွင့်ဆိုအဓိပ္ပာယ်ကိုကြည့်ရန် အပိုင်း-၁။ ရက်စက်ယုတ်မာသော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုကိုခံစားရသူများတွင်ရှိပါ။ လူသားချင်းစာနာမှုစီမံချက်များ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုစီမံချက်များကို လူသားချင်းစာနာမှုဥပဒေမှအကာအကွယ်ပေးထားသည်ဖြစ်သော်လည်း ဘေးဖြစ်ချေပြက်စွာ - ၁၄ တွင်သီးသန့် ဖော်ပြထားသည်။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၊ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း တို့ နှင့်မတူ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများသည် အမြဲတန်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ နောက်ခံအပေါ်တွင်ဖြစ်ပွားလေသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် အသေးစိတ်သက်ဆိုင်သော အညွှန်းပြများသည် ဖြစ်စဉ်၏ နောက်ပိုင်းတွင်မှပေါ်လာလေ့ရှိသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကာကွယ်တားဆီးမှုပြုရန်ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများသည်များစွာနည်းပါးသွားလေပြီ။ စောစီးစွာကာကွယ်တားဆီးနိုင်ဖို့ ဆိုလျှင် ယေဘုယျဘေးဖြစ်ချေပြက်စွာများကို စဉ်းစားသုံးသပ်ရမည်။ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခသည်ဖြစ်ပွားနေနှင့်ပြီဆိုလျှင်သော်မှ၊ ရန်ပြုတိုက်ခိုက်ကြခြင်း၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုကိုလျော့ပါးစေရန်၊ ဤသို့ဖြင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများကိုတားဆီးကာကွယ်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သောအစီအမံများရှိလေသေးသည်။ စစ်ရာဇဝတ်မှုများစာရင်းသည်ရှည်လျားလှပြီး တစ်ခုစီတွင်အသေးစိတ်သီးသန့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ စံအမျိုးမျိုးတွင် မတူကွဲပြားစွာရှိသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြသော အညွှန်းပြများတွင် လူ့အသက်ကိုကာကွယ်မှုနှင့်ဆက်စပ်သော စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၏သက်ဆိုင်ရာ အညွှန်းပြများကို ပါနိုင်သမျှပါဝင်စေနိုင်ရန်ကြိုးစားတင်ပြထားပါသည်။ အလုံးစုံ-ပြည့်စုံသည်ဟုမဆိုနိုင်ပါ။ အချို့ အညွှန်းပြများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုပီသသပင်ဖြစ်လေသည်။ ဥပမာ - အရပ်သားပိုင်ဆိုင်မှုများ အားတိုက်ခိုက်ခြင်းသည် လူ့အသက်ကိုခြိမ်းခြောက်မှုကြီးမားလာခြင်းကိုညွှန်ပြနေလေ၏။

စစ်ရာဇဝတ်မှုများ	ဘေးဖြစ်ချေပြက်စွာ (၁၄)။
<p>လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ (သို့) ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဆိုးရွားစွာခြိမ်းခြောက်မှုများ။ ပဋိပက္ခ၏ ဆက်စပ်လုပ်ရပ်များသည် လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးသူများ၊ ရန်ပြုတိုက်ခိုက်မှုများနှင့်မပါတတ်သကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုအဖွဲ့ အစည်းဝင်များအား နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုကျင့်ဝတ်ဥပဒေများမှပေးထားသော ကာကွယ်မှုကိုခြိမ်းခြောက်နေခြင်း ။</p>	
အညွှန်းပြများ။	

၁၄-၁။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများ၊ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဝင်များ၊ နောက်ကွယ်မှ ပါဝင်ပံ့ပိုးနေသည့် ကျယ်ပြန့်သောနိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၊ နိုင်ငံတကာ၊ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် အမျိုးသားအဖွဲ့ အစည်းများ၊ နိုင်ငံများနှင့် အခြားသူများသည် ဘက်လိုက်သည်။ နိုင်ငံရေးအရပင်ရောက်စွက်ဖက်သည်ဟု ထင်မြင်မှု။
၁၄-၂။ ဖြစ်တည်မှုဖော်ပြချက်ပေါ် အခြေခံသောပဋိပက္ခများ များပြားလာခြင်း၊ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများသည် အတိုက်အခံအုပ်စုနှင့်ဆက်နွယ်နေကြောင်း၊ ၎င်းတို့၏အပြတ်ရှင်းမှုအစီအစဉ် များ၊ ဖယ်ကျဉ်မှု - ဖယ်ရှားမှု အစီအမံများကို တားဆီးနေကြောင်း ထင်မြင်နေခြင်း။
၁၄-၃။ ပြင်းထန်လာသောပဋိပက္ခ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းရန်ခက်ခဲမှု၊ သယံဇာတများရှားပါးမှု။
၁၄-၄။ ပဋိပက္ခ၏ဘက်နှစ်ဘက်တွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့ အစည်းများပြိုကွဲခြင်းနှင့် ၎င်းအဖွဲ့ အစည်းများအတွင်း အဆင့်ဆင့် ထိန်းချုပ်အမိန့် ပေးမှုအစဉ်များပြိုကွဲသွားခြင်း။
၁၄-၅။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများ၊ လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဝင်များ၏ လှုပ်ရှားသွားလာ မှု၊ ခရီးပေါက်ရောက်နိုင်မှုကို နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ကန့် သတ်ခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း။
၁၄-၆။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများအခြေစိုက်သည့်နေရာ၊ အကူအညီများပေး နေသည့်နေရာများနှင့် အကာအကွယ်ပေးထားသည့်အရာများကို ဖော်ပြသည့်အမှတ်အသားများအား ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း။
၁၄-၇။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန်အလံပြခြင်း၊ ကုလသမဂ္ဂတပ်ဖွဲ့ များ၏ အမှတ်အသားများ၊ အလံများ၊ ယူနီဖောင်းများ၊ ဂျီနီဗါကွန်ဗင်းရှင်း၏အမှတ်တံဆိပ်များကို မဖွယ်မရာပြုလုပ်သည့်လုပ်ရပ်များ။
၁၄-၈။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဝင်များရှိသည့်နေရာ နှင့် နီးကပ်စွာစီးနင်းတိုက်ခိုက်မှုပြုလုပ်ခြင်း၊ (သို့) လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်လမ်းကြောင်းနှင့်နီးကပ်စွာတိုက်ခိုက်ခြင်း။
၁၄-၉။ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့ ဝင်များအပေါ်တွင် အကြမ်းဖက်ရန် ခြိမ်းခြောက်မှု၊ လှုံ့ ဆော်မှု၊ လစ်လျူရှုလွှတ်ပေးထားမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်၊ တိုင်ပင်ဆွေးနွေး ခြင်းတို့ ၏အထောက်အထား။
၁၄-၁၀။ ဂျီနီဗါကွန်ဗင်းရှင်း၏အမှတ်တံဆိပ်များ၊ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်း၏ အမှတ်တံဆိပ်များကိုအသုံးပြုသောသူများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို လေးစားသမှုမရှိခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်မှုများပြားလာခြင်း။

ဝေဖန်သုံးသပ်ချက်။

လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်လုပ်ကိုင်နေသူများသည် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန်မှတစ်ပါး ရန်ပြုတိုက်ခိုက်ခြင်းများတွင်တိုက်ရိုက်ပါဝင်မှုမရှိပါက ၎င်းတို့ အား လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာ ဥပဒေက အထူးပြုအကာအကွယ်ပေးထားသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်ကာလအတွင်း လူ့ အသက်များကိုကာကွယ်ရန်၊ လူသားတို့ ၏ဆင်းရဲဒုက္ခများကိုလျော့ပါးစေရန်သော့ချက်တာဝန်များကိုဆောင်ရွက်နေသည့် ဤလုပ်ငန်းများသည် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် နီးကပ်စွာပါတ်သက်နေရသည်။ ဤဝန်ထမ်းများအားတိုက်ခိုက်ခြင်းသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပြီး တိုက်ခိုက်ရန်ဖြစ်နိုင်ချေများကို

ပြသည့်အသေးစိတ်အညွှန်းပြများလည်းရှိလေသည်။ ဤမူဘောင်စာတမ်း၏ စူးစိုက်မှုသည်လူ့ အသက်များကာကွယ်ရန် ဖြစ်ပြီး လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများ၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်းအားထည့်သွင်း ဖော်ပြခြင်းမှာ ဝန်ထမ်းများ၏အသက်စည်းစိမ်အပေါ်ပိုမိုခြိမ်းခြောက်မှုကိုညွှန်ပြရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ-၁။

ရက်စက်ယုတ်မာသောရာဇဝတ်ပြစ်မှုများကို ဥပဒေသဘောအရဖွင့်ဆိုခြင်း။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှု၏အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကိုလူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း ပြဌာန်းချက် - ၂ တွင်တွေ့နိုင်သည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတကာထုံးတမ်းဥပဒေ၏ စံထားချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ အခြားသောစာရွက်စာတမ်းများတွင်လည်းတွေ့နိုင်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်တရားရုံး-ရောမန့်ရုံးဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက် - ၆၊ ယခင်ယူဂိုစလားဗီးယားပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုန့်သမာဓိရုံး ဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၄(၂)၊ ရပမ်အိုင်ဒိုင်ဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုန့်သမာဓိရုံး ဥပဒေ ပြဌာန်းချက် - ၂(၂) တို့ တွင်တွေ့ရမည်။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း၊ ပြဌာန်းချက် ၂။

ဤကွန်ဗင်းရှင်းအရ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုသည်မှာအောက်ပါမည်သည့်ပြုလုပ်မှုများကိုမဆို လူမျိုးတမျိုး၊ လူမျိုးစုတစု၊ မျိုးနွယ်စုတစု၊ ကိုးကွယ်မှုဘာသာဝင်တစုကို အလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့ သော်၎င်း ချေမှုန်းဖျက်ဆီးရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်၍၊ ၎င်းတွင် -

- (က) လူစုဝင်များကိုသတ်ဖြတ်ခြင်း။
- (ခ) လူစုဝင်များအား ဆိုးဝါးစွာ ကိုယ်ခန္ဓာကိုသော်၎င်း၊ စိတ်ဓါတ်ကိုသော်၎င်း ဥပါဒ်ဖြစ်စေခြင်း။
- (ဂ) အလုံးစုံသော်၎င်း၊ အချို့ အားဖြင့်သော်၎င်း လူစုအားပျောက်ပျက်သွားစေရန်တွက်ချက်မှုဖြင့် ၎င်းတို့ အပေါ် ဘဝအခြေအနေ ဆိုးများတမင်တကာဖန်တီးခြင်း။
- (ဃ) လူစုအတွင်း ကလေးမွေးဖွားခြင်းများကိုတားဆီးရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း။
- (င) လူစုအတွင်းမှကလေးငယ်များကို အခြားလူစုထဲသို့ အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခြင်း။

လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း။

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများမှာကဲ့သို့ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းကို သဘောတူညီမှု စာချုပ်အတွင်း ထည့်သွင်းပြဌာန်းခြင်းမပြုရသေးပါ။ သို့ ပါသော်လည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းကိုမူ နိုင်ငံတကာထုံးတမ်း ဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံးများ၏ဆုံးဖြတ်မှုများဖြင့်ပြုစုပြီးဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး-ရောမခုံရုံးဥပဒေ၏ ပြဌာန်းချက် - ၇(၁)၊ ယခင်ယူဂိုစလားဗီးယားပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုခုံသမာဓိရုံးဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၅၊ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရာဇဝတ်မှုခုံသမာဓိရုံး ဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၃ တို့ တွင် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်း ဖွင့်ဆိုချက် များပါဝင်သည်။ သို့ သော်ဆုံးဖြတ်ချက် တခုနှင့်တခု ဖွင့်ဆိုပုံတထပ်တည်းမတူညီပါ။

**အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး-ရောမခုံရုံးဥပဒေ၊
ပြဌာန်းချက် ၇။**

၁။ ဤဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်အရ “လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း” ဆိုသည်မှာ အောက်ပါလုပ်ဆောင်ချက်မည်သည် ကိုမဆို မည်သည့်အရပ်သားလူထုအပေါ်တွင်မဆို ကျယ်ပြန့် စွာ (သို့) စံနစ်ကျစွာကျူးလွန်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ်ပြုလုပ် ရာ၌ တိုက်ခိုက်မှုကိုသိလျက်နှင့်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်၏။

- (က) လူသတ်မှု။
- (ခ) ကွပ်မျက်ခြင်း။
- (ဂ) ကျွန်ပြုခြင်း။
- (ဃ) ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်း (သို့) လူထုကိုအတင်းအကြပ်ပြောင်းရွှေ့ စေခြင်း။
- (င) အကျဉ်းချထားခြင်း (သို့) နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏အခြေခံစည်းမျဉ်းများကိုချိုးဖောက်ကာ လူ၏လွတ်လပ်မှုကို ဆိုးဝါးစွာ ဆုံးရှုံးစေခြင်း။
- (စ) ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း။
- (ဆ) မုဒိမ်း၊ လိင်ကျေးကျွန်ပြုခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ပြည့်တန်ဆာလုပ်စေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ကိုယ်ဝန်ယူစေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်သင်းကွပ်ခြင်း (သို့) အလားတူဆိုးဝါးသည့် လိင်ဆိုင်ရာအခြားသောအကြမ်းဖက်မှုများ။
- (ဇ) စာပိုဒ် - ၃ အရ သိသာသောလူအစုအဖွဲ့ (သို့) အစုအဝေးပေါ်တွင် နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုး၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု၊ ဘာသာဝင်-လူစု၊ ကျား / မ - ဖြစ်တည်မှု ပေါ်တွင်အခြေပြုသော နှိပ်ကွပ်မှု (သို့) အခြားသောအကြောင်းချင်းရာများရှိရာတွင် - ဤတရားရုံး၏စီရင်ပိုင်ခွင့်တွင်ပါဝင်သောမည်သည့်ပြစ်မှုနှင့်မဆို ဆက်စပ်၍ဖြစ်စေ၊ ဤစာပိုဒ်တွင်ညွှန်ပြသောမည်သည့် လုပ်ရပ်နှင့်မဆိုဆက်စပ်၍ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် ခွင့်မပြုနိုင်ဟုတကမ္ဘာလုံးကအသိအမှတ်ပြုသော အကြောင်းအရာများ။
- (ဈ) အမွေပြုလုပ်မှုကြောင့်အစပျောက်သွားသူများ။
- (ည) အသားအရောင်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်မှု။
- (တ) လူ၏ကိုယ်ခန္ဓာ၊ စိတ်ဓါတ်၊ ရုပ်ခန္ဓာကျန်းမာသန်စွမ်းခြင်း အပေါ်တွင် ဆိုးဝါးစွာဥပါဒ်ဖြစ်ခြင်း၊ ကြီးစွာဒုက္ခခံစားရခြင်းများဖြစ်စေရန် တမင်တကာပြုလုပ်သည့်အခြားသောလူမဆန်သည့်ပြစ်မှုများ။

၂။ စာပိုဒ် - ၁ ၏ ရည်ရွယ်ချက်အရ “မည်သည့်အရပ်သားလူထုအပေါ်မဆိုတိုက်ခိုက်ခြင်း” ဆိုသည်မှာ စာပိုဒ်-၁ တွင်ဖော်ပြသည့်ပြစ်မှုကိုအစိုးရ (သို့) အဖွဲ့အစည်း၏တိုက်ခိုက်မှုပြုရန်ပေါ် လီစီအရ မည်သည့်အရပ်သားလူထုပေါ်တွင်မဆိုကြိမ်ဖန်များစွာကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်သည်။

စစ်ရာဇဝတ်မှုများ။

လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေကိုချိုးဖောက်မှုဖြစ်သောစစ်ရာဇဝတ်မှုများတွင် ကျူးလွန်သူတစ်ဦးချင်းစီကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအောက်တွင် ပြစ်မှုအတွက်တာဝန်ခံခြင်းခံယူစေသည်။ စစ်ရာဇဝတ်မှုအားလုံးကိုတနေရာတည်းတွင်ပြဌာန်းဖော်ပြထားသော စာတမ်းမရှိပါ။ ရာဇဝတ်မှုစာရင်းများကို လူသားချင်းစာနာမှုနိုင်ငံတကာဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ဥပဒေ-သဘောတူညီမှုစာချုပ် များ၊ နိုင်ငံတကာထုံးတမ်းဥပဒေတို့ တွင်တွေ့ နိုင်ပါသည်။ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း ၁၉၄၉ နှင့် ထပ်တိုးပရိုတိုကော-၁ ၊ ၁၉၇၇ တို့ တွင် လည်းစစ်ရာဇဝတ်မှုစာရင်းများပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး-ရောမခုံရုံးဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၈၊ ယခင် ယူဂိုစလားဗီးယား ပြည်ထောင်စုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုရုံးသမာဓိရုံးဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၂ နှင့် ၃။ ရဝမ်ဒါနိုင်ငံဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုရုံးသမာဓိရုံး ဥပဒေပြဌာန်းချက် - ၄ တို့ တွင်လည်းစစ်ရာဇဝတ်မှု စာရင်းများ ပါဝင်သည်။ စစ်ရာဇဝတ်မှုများကိုဖော်ပြသောထိုစာတမ်းများသည်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုထပ်တည်းတူညီမှုမရှိကြပါ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာဇဝတ် တရားရုံး-ရောမခုံရုံးဥပဒေ။

ပြဌာန်းချက် ၈။

၁။ ဤတရားရုံးသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိစေရမည်။ အထူးသဖြင့်ထိုပြစ်မှုများကို စီမံချက်၊ ပေါ်လီစီ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ကျူးလွန်ခြင်းသော်၎င်း၊ အတိုင်းအတာကျယ်ပြန့် စွာကျူးလွန်မှု၏အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့်၎င်းပြုလုပ် ခြင်းများဖြစ်သည်။

၂။ ဤဥပဒေ၏ရည်ရွယ်ချက်အရ “စစ်ရာဇဝတ်မှု” ဆိုသည်မှာ -

(က) ၁၂ ဩဂုတ် ၁၉၄၉ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းများ ကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်း။ ၎င်းတို့ မှာ သက်ဆိုင်ရာဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းအောက် တွင်အကာအကွယ်ပေးထားသောလူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုထိခိုက်စေသည့် အောက်ပါမည်သည့်လုပ်ရပ်မဆို ပါဝင်သည်။

က-၁။ စိတ်ထင်တိုင်းသတ်ဖြတ်မှု။

က-၂။ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ လူမဆန်စွာပြုကျင့်ခြင်း၊ ဇီဝဗေဒစမ်းသပ်မှုများအပါအဝင်။

က-၃။ ကြီးစွာဒုက္ခခံစားရအောင်စိတ်ထင်တိုင်းပြုကျင့်ခြင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်ကျန်းမာရေးကိုဆိုးဝါးစွာထိခိုက်စေခြင်း။

က-၄။ စစ်မက်ရေးရာလိုအပ်ချက်မဟုတ်ဘဲ၊ တရားမဲ့ စိတ်ထင်တိုင်း၊ သူတပါးပိုင်ဆိုင်မှုကိုကြီးစွာဖျက်ဆီးခြင်း၊ သိမ်းယူသုံးစွဲခြင်း။

က-၅။ ဥပဒေအကာအကွယ်ရသူ (သို့) စစ်သုံ့ ပန်းများကို ရန်သူအင်အားစုတွင်ပါဝင်ထမ်းဆောင်ရန်တိုက်တွန်းခြင်း။

က-၆။ ဥပဒေအကာအကွယ်ရသူ (သို့) စစ်သုံ့ ပန်းများ၏ သင့်တင့်မျှတသော ပုံမှန်တရားစစ်ဆေးမှုအခွင့်အရေးကို စိတ်ထင်တိုင်းရုပ်သိမ်းစေခြင်း။

က-၇။ တရားမဲ့ပြည်နှင့်ဒဏ်ခတ်ခြင်း၊ တရားမဲ့ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း။

က-၈။ ဓါးစာခံများဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခြင်း။

(ခ) နိုင်ငံတကာဥပဒေမူဘောင်အတွင်းမှအတည်ပြုထားသော နိုင်ငံတကာလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်အကျိုးဝင်သည့် လိုက်နာရန်ဥပဒေများ၊ ထုံးစံများ ကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည့် အောက်ပါမည်သည့်လုပ်ရပ်မဆိုပါဝင်သည်။

ခ-၁။ ရန်ပြုတိုက်ခိုက်ခြင်းတွင်တိုက်ရိုက်မပါဝင်သည့် အရပ်သားလူထုများ၊ အရပ်သားလူပုဂ္ဂိုလ်များကိုတိုက်ခိုက် ရန်တမင်တကာညွှန်ကြားခြင်း။

ခ-၂။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာပစ်မှတ်မဟုတ်သော အရပ်သားများနှင့်ပတ်သက်သည့်အရာများကိုတိုက်ခိုက်ရန်တမင်တကာ ညွှန်ကြားခြင်း။

- ခ-၃။ စစ်မက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေမှ အရပ်သားများ၊ ၎င်းတို့နှင့် ပါတ်သက်ရာများကို ပေးထားသော အကာအကွယ်ကိုရရှိနေသည့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်အရဆောင်ရွက်နေသော လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီ ပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုစေတမန်အဖွဲ့ ၏ ဝန်ထမ်းများ၊ စခန်းများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ယဉ်များ စသည်တို့ကို တိုက်ခိုက်ရန်တမင်တကာ ညွှန်ကြားခြင်း။
- ခ-၄။ ဖြစ်နိုင်သည့်စစ်ရေးအသာစီးရမှုအတိုင်းအတာထက်များစွာဆိုးဝါးသော ပျက်စီးမှုများဖြစ်သည့် အရပ်သားများ ကြားညပ်ပြီး သေကြေခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများဆုံးရှုံးခြင်း၊ သဘာဝပါတ်ဝန်းကျင်ကိုရေရှည် ကျယ်ပြန့်စွာ ဆိုးဝါးစွာပျက်စီးစေခြင်းတို့ ဖြစ်မည်ကိုသိလျက်နှင့် တမင်တကာတိုက်ခိုက်စေခြင်း။
- ခ-၅။ စစ်ရေးပစ်မှတ်မဟုတ်သော၊ အကာအကွယ်ကင်းမဲ့သော မြို့၊ ရွာ၊ လူနေအိမ်ချေ၊ အဆောက်အဦများကို မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့်ဖြစ်စေ တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဗုံးကျဲပစ်ခတ်ခြင်း။
- ခ-၆။ မိမိသဘောဆန္ဒဖြင့်လက်နက်ချသော၊ အကာအကွယ်ကင်းမဲ့နေသော တိုက်ခိုက်ရေးသမားကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေခြင်း။
- ခ-၇။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန်အလံပြခြင်း၊ တဖက်ရန်သူ၏ယူနီဖောင်းတံဆိပ်များ၊ ကုလသမဂ္ဂတပ်၏ယူနီဖောင်းတံဆိပ်များ၊ ဂျီနီဝါကွန်ဗင်းရှင်း၏ ထင်ရှားသောအမှတ်အသားတံဆိပ်များကို မဖွယ်မရာအသုံးပြုခြင်းကြောင့်သေကြေပျက်စီးမှု၊ လူပုဂ္ဂိုလ်အားထိခိုက်နာကျင်စေမှုဖြစ်စေခြင်း။
- ခ-၈။ နယ်မြေသိမ်းပိုက်သူအင်အားစုသည် သိမ်းပိုက်ရရှိသောနယ်မြေအတွင်းသို့ မိမိ၏အရပ်သားလူထုအားလုံး သော်၎င်း၊ အချို့ တပက်သော်၎င်း ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်း၊ (သို့) သိမ်းပိုက်ခံနယ်မြေအတွင်းမူလနေသူ အရပ်သားလူထုအားလုံး သော်၎င်း၊ အချို့ တပက်သော်၎င်းကို မောင်းထုတ်ခြင်း (သို့) နယ်မြေအတွင်းသော်၎င်း၊ နယ်မြေပြင်ပသို့ သော်၎င်းပြောင်းရွှေ့ စေခြင်း။
- ခ-၉။ စစ်ရေးပစ်မှတ်မဟုတ်သော ဘာသာရေး၊ ပညာရေး၊ အနုပညာ၊ သိပ္ပံ၊ ပရဟိတလုပ်ငန်းဆိုင်ရာအဆောက်အဦး များ၊ သမိုင်းဝင်အထိမ်းအမှတ်များ၊ ဆေးရုံများနှင့် ထိခိုက်နာကျင်မှုများစွာလူနာများစုဝေးရာနေရာများကိုတမင်တကာ တိုက်ခိုက်ရန်ညွှန်ကြားခြင်း။
- ခ-၁၀။ တဖက်အင်အားစု၏ဩဇာခံဖြစ်သူအားခန္ဓာကိုယ်ရောက်ညှင်းပန်းခြင်း၊ ထိုသူ၏အကျိုးကျေးဇူးမပါ၊ ဆေးပညာ သွားဘက်ဆိုင်ရာ၊ ဆေးရုံတင်ကုသခြင်းတို့ တွင်လိုအပ်ချက်လည်းမဟုတ်ဘဲ၊ ထိုသူအပေါ်တွင်ပြုလုပ်သော မည်သည့် ဆေးပညာဆိုင်ရာ သိပ္ပံဆိုင်ရာ စမ်းသပ်မှုမျိုးကိုမဆို ဆောင်ရွက်သည်မှ ထိုသူ /များအား သေကြေ ပျက်စီးစေခြင်း၊ ကျန်းမာရေးကိုဆိုးဝါးစွာထိခိုက်စေခြင်း။
- ခ-၁၁။ ရန်ဘက်နိုင်ငံ၊ ရန်ဘက်စစ်တပ် အဖွဲ့ ဝင်အား ကောက်ကျစ်သောနည်းလမ်းဖြင့်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရစေခြင်း။
- ခ-၁၂။ မည်သူ့ ကိုမျှမချွင်းမချန်၊ အားလုံးအပြတ်ရှင်းရန်ကြေငြာခြင်း။
- ခ-၁၃။ စစ်မက်ရေးရာလိုအပ်ချက်အရ မဖြစ်မနေတောင်းဆိုမှုကြောင့်မဟုတ်ဘဲ တဘက်ရန်သူ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း။
- ခ-၁၄။ တဖက်ရန်သူနိုင်ငံသားများ၏ ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အခွင့်အရေးများကို တရားရုံးတွင် တင်သွင်းခွင့်မရှိကြောင်း၊ ဆိုင်းငံ့ကြောင်း၊ ရုပ်သိမ်းကြောင်းကြေငြာခြင်း။
- ခ-၁၅။ စီးနင်းချေမှုန်းတိုက်ခိုက်၍သိမ်းပိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်စေကာမူ၊ သိမ်းပိုက်ရရှိသောနေရာ၊ မြို့၊ ရွာတို့ ကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း။
- ခ-၁၆။ အဆိပ်များ၊ အဆိပ်လက်နက်များ အသုံးပြုခြင်း။
- ခ-၁၇။ အဆိပ်ဖြစ်သော၊ မွမ်းကြပ်စေသော ဓါတ်ငွေ့ များ၊ အလားတူ အရည်များ၊ ပစ္စည်းများ၊ ကိရိယာများ အသုံးပြုခြင်း။
- ခ-၁၈။ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းတွင်အလွယ်တကူကျယ်ပြန့် ပွင့်ထွက်သောကျည်ဆံများ၊ ကျည်ဖူးကိုအုပ်သောအခွံမာသည် တပက်တပျက်သာရှိသော၊ အစိတ်စိတ်ထားသော ကျည်ဆံများအသုံးပြုခြင်း။

ခ-၁၉။ ကျယ်ပြန့်သောထိခိုက်ဒဏ်ရာ၊ မဖြစ်သင့်သောဒုက္ခခံစားရမှုနှင့် လူသူမရွေးထိခိုက်စေနိုင်သော လက်နက်များ၊ ဒုံးကျည်-ကျည်ဆံများ၊ နည်းလမ်း-ပစ္စည်းများအား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေကိုချိုးဖောက် လျှက် အသုံးပြုရာတွင်၊ ထိုလက်နက်များ၊ ဒုံးကျည်-ကျည်ဆံများ၊ နည်းလမ်း-ပစ္စည်းများသည် ယခုဖော်ပြသော ဥပဒေကို ပြဌာန်းချက် - ၁၂၁ နှင့် ၁၂၃ များအရ ထပ်တိုးပြင်ဆင်သည့်နောက်ဆက်တွဲပါ "အလုံးစုံတားမြစ် ပိတ်ပင်ခြင်းများ" တွင်ပါဝင်နေခြင်း။

ခ-၂၀။ လူ့ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ်တွင် အော့ကျောလန်အောင်ကြမ်းတမ်းရက်စက်သောလုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အထူး သဖြင့်လွန်စွာအရှက်ရစေသော၊ သိက္ခာကျစေသောလုပ်ရပ်များ။

ခ-၂၁။ ဖော်ပြချက်-ရ၊ စာပိုဒ်-၁ (ဆ) ပါ မုဒိမ်း၊ လိင်ကျေးကျွန်ပြုခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ပြည့်တန်ဆာလုပ်စေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ကိုယ်ဝန်ယူစေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်သင်းကွပ်ခြင်း၊ (သို့) အလားတူဆိုးဝါးသည့် လိင်ဆိုင်ရာအခြားသောအကြမ်းဖက်မှုများအား ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းများကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်လျက်ပြုလုပ်ခြင်း။

ခ-၂၂။ အရပ်သားများ၊ အခြားအကာအကွယ်ရလူစုများတည်ရှိနေမှုကို အခွင့်ကောင်းယူကာ မိမိ၏စခန်းနေရာ၊ စစ်တပ် အင်အားစုဝေးရာဧရိယာများကို တိုက်ခိုက်မှုမှကင်းလွတ်စေအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

ခ-၂၃။ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရချထားသော ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းအောက်မှထင်ရှားသောအမှတ်အသားပါ အဆောက် အဦများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ဆေးဝါး ကုသစောင့်ရှောက်ရာစခန်းများ၊ မော်တော်ယာဉ်များ၊ ဝန်ထမ်းများအပေါ်တွင် တမင်တကာတိုက်ခိုက်စေရန်ညွှန်ကြားခြင်း။

ခ-၂၄။ ငတ်မွတ်ခြင်းကိုစစ်လက်နက်အဖြစ်ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိကျင့်သုံးခြင်း၊ ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းအရ ထောက်ပံ့သော ကယ်ဆယ်ရေးအကူအညီများကိုနှောင့်ယှက်ဟန့် တားရန်စိတ်ထင်တိုင်းပြုလုပ်ခြင်းအပါအဝင် အရပ်သား လူထု၏ အသက်ရှင်ရေးအတွက်မရှိမဖြစ်သော ထောက်ပံ့မှုများကိုဖြတ်တောက်ခြင်းဖြင့် ငတ်မွတ်စေခြင်း။

ခ-၂၅။ အသက် (၁၅)နှစ်အောက် လူငယ်များကို အမျိုးသားတပ်မတော်တွင်အမှုထမ်းစေရန် စုဆောင်းခြင်း၊ စာရင်းသွင်းခြင်း၊ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုတွင်ရှေ့ ထွက်ပါဝင်စေခြင်း။

(ဂ) နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း (၄) ရပ် (၁၂) ဩဂုတ်၊ ၁၉၄၉) ပါ ပြဌာန်းချက်- ၃ ကိုဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်မှုများဖြစ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်တက်ကြွစွာမပါဝင်သူများ (လက်နက်ချပြီးသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ ဝင်များ၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာ-နာဖျားမကျန်းမှု၊ စစ်သုံး ပန်းဖြစ်မှု၊ အခြားအမှုကိစ္စ ကြောင့်ပါဝင် တိုက်ခိုက်ခြင်းမရှိတော့သူများအပါအဝင်) အပေါ်တွင်ကျူးလွန်သော အောက်ပါပြုလုပ်မှုများပါဝင်သည်။

ဂ-၁။ လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အသက်စည်းစိမ်အပေါ်တွင်အကြမ်းဖက်မှုပြုခြင်း၊ အထူးသဖြင့် လူသတ်မှုအားလုံး၊ ခန္ဓာကိုယ်ရောက် ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း၊ ရက်စက်စွာပြုမှုခြင်းများ။

ဂ-၂။ လူ့ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ်တွင် အော့ကျောလန်အောင်ကြမ်းတမ်းရက်စက်သောလုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အထူး သဖြင့်လွန်စွာအရှက်ရစေသော၊ သိက္ခာကျစေသောလုပ်ရပ်များ။

ဂ-၃။ ဓါးစာခံများဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခြင်း။

ဂ-၄။ မရှိမဖြစ်ဟုအများလက်ခံထားကြသော တရားရေးရာအခွင့်အရေးအာမခံချက်များမပါဘဲ၊ ပုံမှန်ဖွဲ့ စည်းခေါ်ယူသော တရားခွင့်၏အဆုံးအဖြတ်မခံယူဘဲ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း၊ ကွပ်မျက်စေခြင်း။

(ဃ) စာပိုဒ်-၂ (ဂ) သည် နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး နိုင်ငံတွင်းမတည်ငြိမ်မှုများ၊ တင်းမာမှုများဖြစ်သည့် အဓိကရုဏ်းများ၊ ကျိုး ကျားကျိုး ကျား-တက္ကတပြားစီဖြစ်သောအကြမ်းဖက်မှု၊ (သို့) အခြား အလားတူဖြစ်ရပ်များအကျုံးမဝင်ပါ။

(င) တည်ဆဲနိုင်ငံတကာဥပဒေမူဘောင်အတွင်းမှ နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်အကျုံးမဝင်သည့်

ဥပဒေများ၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာများကို ဆိုးဝါးစွာချိုးဖောက်သော အောက်ပါမည်သည့်လုပ်ရပ်မဆိုပါဝင်သည်။

၀-၁။ ရန်ပြုတိုက်ခိုက်ခြင်းတွင်တိုက်ခိုက်မပါဝင်သည့် အရပ်သားလူထုများ၊ အရပ်သားလူပုဂ္ဂိုလ်များကိုတိုက်ခိုက် ရန်တမင်တကာညွှန်ကြားခြင်း။

၀-၂။ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရချထားသော ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်းအောက်မှထင်ရှားသောအမှတ်အသားပါ အဆောက် အဦများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ဆေးဝါး ကုသစောင့်ရှောက်ရာစခန်းများ၊ မော်တော်ယာဉ်များ၊ ဝန်ထမ်းများအပေါ်တွင် တမင်တကာတိုက်ခိုက်စေရန်ညွှန်ကြားခြင်း။

၀-၃။ စစ်မက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေမှ အရပ်သားများ၊ ၎င်းတို့နှင့် ပါတ်သက်ရာများကို ပေးထားသော အကာအကွယ်ကိုရရှိနေသည့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်အရဆောင်ရွက်နေသော လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီ ပေးခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုစေတမန်အဖွဲ့ ၏ ဝန်ထမ်းများ၊ စခန်းများ၊ အရာဝတ္ထုများ၊ ယာဉ်များ စသည်တို့ ကိုတိုက်ခိုက်ရန်တမင်တကာ ညွှန်ကြားခြင်း။

၀-၄။ စစ်ရေးပစ်မှတ်မဟုတ်သော ဘာသာရေး၊ ပညာရေး၊ အနုပညာ၊ သိပ္ပံ၊ ပရဟိတလုပ်ငန်းဆိုင်ရာအဆောက်အဦး များ၊ သမိုင်းဝင်အထိမ်းအမှတ်များ၊ ဆေးရုံများနှင့် ထိခိုက်နာဖျားသူလူနာများစုဝေးရာနေရာများကိုတမင်တကာ တိုက်ခိုက်ရန်ညွှန်ကြားခြင်း။

၀-၅။ စီးနင်းချေမှုန်းတိုက်ခိုက်၍သိမ်းပိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်စေကာမူ၊ သိမ်းပိုက်ရရှိသောနေရာ၊ မြို့ရွာတို့ကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း။

၀-၆။ ပြဌာန်းချက်-ရ၊ စာပိုဒ်-၁ (ဆ) ပါ မုဒိမ်း၊ လိင်ကျေးကျွန်ပြုခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ပြည့်တန်ဆာလုပ်စေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်ကိုယ်ဝန်ယူစေခြင်း၊ အတင်းအကြပ်သင်းကွပ်ခြင်း၊ (သို့) အလားတူဆိုးဝါးသည့် လိင်ဆိုင်ရာအခြားသောအကြမ်းဖက်မှုများအား ဂျီနီဗာကွန်ဗင်းရှင်း (၄) ရပ်ပါ ပြဌာန်းချက်-၃၊ ကိုဆိုးဝါးစွာ ချိုးဖောက်လျက်ပြုလုပ်ခြင်း

၀-၇။ အသက် (၁၅)နှစ်အောက် လူငယ်များကို အမျိုးသားတပ်မတော်တွင်အမှုထမ်းစေရန် စုဆောင်းခြင်း၊ စာရင်းသွင်းခြင်း၊ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုတွင်ရှေ့ ထွက်ပါဝင်စေခြင်း။

၀-၈။ အရပ်သားလူထု၏လုံခြုံမှုနှင့် စစ်မက်ရေးရာအရေးတကြီးလိုအပ်ချက်များကတောင်းဆိုသည်မှအပ၊ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်စပ်သော အရပ်သားလူထုကိုပြောင်းရွှေ့ စေရန်အမိန့် ထုတ်စေခြင်း။

၀-၉။ ရန်ဘက်တိုက်ခိုက်သူအား ကောက်ကျစ်သောနည်းလမ်းဖြင့်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာ ရစေခြင်း။

၀-၁၀။ မည်သူ့ ကိုမျှမချွင်းမချန်၊ အားလုံးအပြတ်ရှင်းရန်ကြေငြာခြင်း။

၀-၁၁။ တဖက်အင်အားစု၏ဩဇာခံဖြစ်သူအားခန္ဓာကိုယ်ရောက်သွင်းပန်းခြင်း၊ ထိုသူ၏အကျိုးကျေးဇူးမပါ၊ ဆေးပညာ သွားဘက်ဆိုင်ရာ၊ ဆေးရုံတင်ကုသခြင်းတို့ တွင်လိုအပ်ချက်လည်းမဟုတ်ဘဲ၊ ထိုသူအပေါ်တွင်ပြုလုပ်သော မည်သည့် ဆေးပညာဆိုင်ရာ သိပ္ပံဆိုင်ရာ စမ်းသပ်မှုမျိုးကိုမဆို ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ထိုသူ /များအား သေကြေ ပျက်စီးစေခြင်း၊ ကျန်းမာရေးကိုဆိုးဝါးစွာထိခိုက်စေခြင်း

၀-၁၂။ စစ်မက်ရေးရာလိုအပ်ချက်အရ မဖြစ်မနေတောင်းဆိုမှုကြောင့်မဟုတ်ဘဲ တဘက်ရန်သူ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း။

(စ) စာပိုဒ်-၂ (င) သည် နိုင်ငံတကာမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး နိုင်ငံတွင်းမတည်ငြိမ်မှုများ၊ တင်းမာမှုများဖြစ်သည့် အဓိကရုဏ်းများ၊ ကျိုးကျားကျိုးကျား-တက္ကတပြားစီဖြစ်သောအကြမ်းဖက်မှု၊ (သို့) အခြား အလားတူဖြစ်ရပ်များအကျိုးမဝင်ပါ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏နယ်မြေအတွင်းတွင် အစိုးရတပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်းများကြားရည်ကြာသောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည့်အခြေအနေ၊ အဆိုပါလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်း အချင်းချင်းဖြစ်ပွားသည့်အခြေအနေများတွင်အကျိုးဝင်ပါသည်။

လူနည်းစုလူမျိုးငယ်များအားဖယ်ရှားခြင်း။

လူနည်းစုလူမျိုးငယ်များအားဖယ်ရှားခြင်းကို နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် သီးသန့် ပြစ်မှုတရပ်အဖြစ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိပါ။ ယခင် ယူဂိုစလားဗီးယားပြည်ထောင်စုတွင်းစစ်ပွဲများ၏ နောက်ခံအခြေအနေတွင် ကုလသမဂ္ဂကြွမ်းကျင်သူများကော်မရှင်က အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမှာ -

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၇၈၀ (၁၉၉၂) ကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်ဖွဲ့ စည်းသော ကြွမ်းကျင်သူများကော်မရှင်၏ ကြားဖြတ်အစီရင်ခံစာ။

(စါအမှတ်) U.N.SCOR. U.N. Doc. S/25274 (26 January 1993), at 16

“အင်အား(သို့) ခြိမ်းခြောက်မှုအသုံးပြုလျက် အဆိုပါအစုအဖွဲ့ ဝင်များကိုဒေသဧရိယာအတွင်းမှဖယ်ရှားခြင်းဖြင့် ထိုဒေသဧရိယာအား လူမျိုးစုအရ တသားတည်းဖြစ်စေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း။”

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၇၈၀ (၁၉၉၂) ကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်ရန်ဖွဲ့ စည်းသော ကြွမ်းကျင်သူများကော်မရှင်၏ အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာ။

(စါအမှတ်) U.N.SCOR. U.N. Doc. S/1994/674 (27 May 1994), Annex, at 3,33

“ တစ်စုတရာသောပထဝီဒေသများမှ လူမျိုးစုဝင်၊ ဘာသာဝင် အရပ်သားလူထုများကို ဖယ်ရှားဖို့ အခြားသော လူမျိုးစုဝင်၊ ဘာသာဝင်အစုအဖွဲ့ များက အကြမ်းဖက်သော၊ ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်စေသောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ချမှတ်သောပေါ်လီစီ ”

ထို ကုလသမဂ္ဂကြွမ်းကျင်သူများကော်မရှင်ကပင်ဆိုသည်မှာ - အရပ်သားလူထုကိုဖယ်ရှားရန်အသုံးပြုသော အတင်းအကြပ်လုပ်ရပ်များတွင် လူသတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အကြောင်းမဲ့ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချထားခြင်း၊ တရားမဲ့ ကွပ်မျက်ခြင်း၊ မုဒိမ်းနှင့်လိင်ကျူးလွန်မှုများ၊ အရပ်သားများအားပြင်းထန်စွာနာကျင်ထိခိုက်စေမှု၊ ချောင်ချီချောင်ခြားရပ်ကွက်များ တွင်နေထိုင်စေမှု၊ အင်အားသုံးဖယ်ရှားခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့ စေခြင်း၊ မောင်းနှင်ထုတ်ခြင်း၊ အရပ်သားများနှင့်နေထိုင်ရာဒေသများကို စစ်ပြုတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်ရန်ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ အရပ်သားများကို “လူသားဒိုင်း”အဖြစ်အသုံးပြုခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ လုယက်ယူငင်ခြင်း၊ ဆေးရုံများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဆေးဝန်ထမ်းများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ကြက်ခြေနီ /လခြမ်းနီ အမှတ်အသားပါ အဆောက်အဦများကိုတိုက်ခိုက်ခြင်း ... စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ကုလသမဂ္ဂကြွမ်းကျင်သူများကော်မရှင်ကထပ်မံဖော်ပြသည်မှာ - ဤလုပ်ရပ်များသည် “ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း လည်းမည်ပေသည်။ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့်လည်းဆက်စပ်နေသည်။ ထို့ပြင် လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာကွန်ပင်းရှင်း၏ အဓိပ္ပါယ်မူဘောင်အတွင်း မှာလည်းကျရောက်နေသည်။”

ကာကွယ်တားဆီးခြင်းဆိုသည်မှာအချိန်မီဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။
တာဝန်ခံနိုင်ခြင်းကတိကပတ်နှင့်အတူ ကျွန်ုပ်တို့ သည်အတိတ်က
ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ နိုင်ငံတကာပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းများကိုခံစားခဲ့ရသော
လူသန်းပေါင်းများစွာတို့ အပေါ်မှာ ပေးဆပ်ဖို့ ရာတာဝန်ရှိနေကြ၏။
ထို့ ပြင်အနာဂတ်တွင်ကယ်ဆယ်နိုင်မည်ဖြစ်သောလူ့ အသက်များ
အတွက်လည်းတာဝန်ရှိလေသည်။

အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်း

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာနှင့် ကာကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး။

၈၆၆ ကုလသမဂ္ဂပလာဇာ၊ ဆွီ - ၆၀၀

နယူးယောက်၊ NY 10017 USA

ဖုန်း - +1 917 367 2589

အီးမေးလ် - osapg@un.org

www.un.org/en/preventgenocide/adviser

(ကမ္ဘာ့မြေပုံနောက်ခံပေါ်တွင် ....)

လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာနှင့်
ကာကွယ်ပေးရန်တာဝန်ရှိမှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး။

၈၆၆ ကုလသမဂ္ဂပလာဇာ၊ ဆွီ - ၆၀၀

နယူးယောက်၊ NY 10017 USA

ဖုန်း - +1 917 367 2589

အီးမေးလ် - osapg@un.org

www.un.org/en/preventgenocide/adviser